

Lauris Gundars

Advents

Silmačos

©2009

DARBOJAS

Antonija, Silmaču saimniece

Dūdars, Silmaču saimnieks

Aleksis

Elīna, viņa sieva

Kārlēns, viņa brālis

Pindaks

Pindaciša, viņa sieva

Ieviņa, abu meita

Bebene, strādniece

Tomuļu māte (Tomulīša)

Rūdis, skroderis

Ābrams Vulfsons

Joske, viņa dēls

Zāra, Joskes sieva

Notiek Silmačos.

I cēliens

1. aina

Saimes istaba Silmačos, vienā tās galā virtuve.

Ziema, 21. decembris, diena.

Pie saimes galda ēd BEBENE un TOMULĪŠA. PINDACĪŠA viņām izrāda košu lakatu – tas gan uz galvas sienams, gan ap gurniem un pleciem tinams. Visas runā klusu.

PINDACĪŠA. Tāds man vēl nav bijis! Nekad mūžā!...

BEBENE. Godi taču tev vasarā.

PINDACĪŠA. Man ir pati labākā saimiece pasaulē!

BEBENE. Kāpēc dāvināja?

PINDACĪŠA. Tāpat vien.

BEBENE. Tad tāpat vien uzdāvini man tālāk.

TOMULĪŠA. Dāvinātu tālāk nedāvina.

BEBENE. Nekad neko nedāvina tāpat vien.

PINDACĪŠA. Viņa grib, lai mēs visi būtu priecīgi, laimīgi – vienkārši tāpēc.

BEBENE. (*Tomulīšai*) Tāpēc tevi izrakstīja – visus nelabos izkvēpināt?

TOMULĪŠA. Un jā arī tā?

PINDACĪŠA. Ja tu nebūtu Aucei to bērniņu apglaudījusi... Mēs katru dienu ar saimnieci to pieminam.

BEBENE. Apglaudīsi arī visus citus tagad?

PINDACĪŠA. Ir tik ļoti slikti, ja cilvēki laimīgi paliek?

TOMULĪŠA. Tā gan ir viena gaiša ģimenīte...

BEBENE. Un kur tad tagad?

PINDACĪŠA. Cilvēks nemainās, ja arī aizceļo uz otru pasaules malu.

TOMULĪŠA. Es jau ne tikai mazajam: viņiem pašiem arī tējiņas brūvēju – tagad jau drīkst pateikt.

PINDACĪŠA. Mēs tā raudājām, kad viņi brauca prom, bet te jau arī nebija vairs kur apgriezties: lai cik liela saimiecei pirts, nav jau māja. Mēs raudājām,

viņi raudāja. Ticiet vai ne, bet kad šie bija prom, mājā kaut kā tumšāks palika.

Enģelis aizlidoja! – saimniece saka.

BEBENE. Enģelis!... Tikai sātana bērni palikuši...

PINDACĪŠA. Klusāk!

BEBENE. Kas tad nepatīk?

PINDACĪŠA. Saimniekam nepatīk, es saku!

TOMULĪŠA. Būtu viņus ņēmusi par saviem bērniem, goda vārds. Un sīcis – puikam divas nedēļas, bet jau taisījās runāt, nu, gandrīz – tā izskatījās...

PINDACĪŠA. Drīz varbūt atbrauks – laimīgi, bagāti: ieripinās te pagalmā...

BEBENE. Sen šķīrušies! Spārni tam enģelim jau sen noplīsuši!

PINDACĪŠA. Ko tu vari urkšķēt visu laiku?!

BEBENE. Tāpēc es brīnos – neesat nekā dzirdējušas? Aizbraukuši tur, paņēmušies kādu mēnešus, un Pičukam jau karogs citā gultā uzsliets!. Pelnot jau gan labi, tā ir. Bija rakstījis Gaiļu Mārtiņam. Pirmā dzirdēšana?

TOMULĪŠA. Nevar būt!...

PINDACĪŠA. Mēs tad ko zinātu...

BEBENE. Svešā malā, svešā mēlē, bērns uz rokām, parāds par istabu, vecis pie kaut kādas polietes, bet šai nekas cits nav prātā, kā jums ziņu laist!

PINDACĪŠA. Gaiļu Mārtiņam rakstījis?

BEBENE. (*Tomulīšai*) Tu jau toreiz nemanīji, ka tam puisietim kaut kas nav riktīgi! Skatos pa pirts mazo lodziņu – šie bučojas, bučojas, bučojas, nevar vien beigti! Būtu ūdens jāsanes, drēbītes jāpamazgā – nē! Un kunkst šis: *Cik es esmu laimīgs, cik laimīgs – ka tikai citi nepadomā, ka dumjš esmu!*... Pats viņš to teica, pats – zināja jau, ka tas nav normāli! Un sieviņa arī šņukst un māj tik ar galvu. Tas ir vecis? Būtu pie vietas nolikusi! Nu – pārgāja tā bučošanās, kas tad pāri palika? Brēkulis bez tēva, viss...

PINDACĪŠA. Lūrēji pa lodziņu?!

BEBENE. Jā, cik šausmīgi!...

PINDACĪŠA. Neticu... Viņi bija laimīgi, tik laimīgi...

BEBENE. Ko tu vari džinkstēt?! Laimīgi! Tev jau viens lakatiņš ir laime! A cik tev gadu? Veca sieva, bet vēl kā jaunu meitu pa virtuvi tevi komandē! Visu mūžu: *iedod to, padod šito, ielej, sanes, vāri, cep!*...

PINDACĪŠA. Klusāk!

BEBENE. Ka tikai saimnieks nesadusmojas – skaidrs!

TOMULĪŠA. Un tu pati? Jā, jā, tu pati?!

BEBENE. Zini, katram ir vērts pašam uz sevi kādreiz paskatīties. Varbūt arī tiem, kam ir kādas neredzamās visuma spējas arī!...

TOMULĪŠA. Veca sieva, bet par katru darbu, ko kāds atmet, jāpriecājas. Un atmet jau arī tikai to, ko neviens pats darīt negrib – gan jau atkal kāda sūdu bedre būs te jāmēž, ne?!

BEBENE. Pat netaisos! Es nejauši te esmu, starp citu! Ne tā, kā tu!

PINDACĪŠA. Un man ir vīrs, un man ir bērns, un viņai varbūt jau arī drīz būs...

BEBENE. Apsveicu! Kas tad leviņu jau piegulēja? Kāzām nesanāca?... Bet lakatiņš smuks! Ļoti smuks! Lai zilumus neredz, ko vecis uzdauzījis!...

PINDACĪŠA. Tā nav!

TOMULĪŠA. (*Bebene!*) Cik esi iedzērusi? Nav vēl izgulēts? Uzpūt!...

BEBENE. Nē, es esmu sajukusi, zini!... Nē, es redzēju lidojošo šķīvīti, un nojuku!... Kam tad taisnība patīk?!

*Visas trīs jau cēlušās no galda, taču tad veras saimnieku istabas durvis – pa tām ieklibo DŪDARS: rokā izēsti trauki, ko viņš nomet virtuvē.
Kā sievas nemanījis, iet pie loga.*

DŪDARS. Kur Aleksis?

PINDACĪŠA. Nav...

DŪDARS. Pirms pusstundas aizgāja gar kūti. Nav atpakaļ nācis?

PINDACĪŠA. Nav...

DŪDARS. Un saimniece?

PINDACĪŠA. Nav...

DŪDARS. Nekas, gan jau uzradīsies...

Tikai tagad Dūdars pamana Bebeni un Tomulīšu – viņš tām plati uzsmaida. Abas sveicinās.

DŪDARS. Liekam vaigos?

PINDACĪŠA. Kafija – saimniece lika...

DŪDARS. (*Tomulīšai!*) Kuram tad mums te atkal kāds lāsts uzkritis?

TOMULĪŠA. Nevienam vēl dzīvē nekā slikta izdarījusi neesmu.

DŪDARS. (*Bebene!*) Saimniece sauca?

PINDACĪŠA. Darbi jāsteidzot – lai paspēj līdz Ziemassvētkiem...

DŪDARS. Nu, ko tad stāvam? Ja jāsteidz, tad jāsteidz!...

Bebene ar Tomulīšu taisās iet laukā, Pindacīša metas sparīgi vākt un mazgāt lielā bļodā traukus. Dūdars tomēr vēl stādina Tomulīšu.

DŪDARS. Vakarā ienāc. Tāpat vien – paklačosim par veciem laikiem. Mēs te neesam paši senākie, ne?

Dūdars smejas, Tomulīša ar Bebeni prom.

Brīdi tikai trauki šķind.

DŪDARS. Vajag laukā mazgāt – visa grīda pielīst.

PINDACĪŠA. Sals šodien liels...

DŪDARS. Tēju neienesi.

PINDACĪŠA. Ienesu! Ar cepumiem un medu – kā gribēji!

DŪDARS. Ā, jā... Raudāji vai?

PINDACĪŠA. Nav jau par ko.

DŪDARS. Sūti taču to savu veco vienreiz pupās!

PINDACĪŠA. Labs strādnieks...

DŪDARS. Kas tad tev no tā atlec? Meita arī tūlīt dzīvos pati. Būsi brīva un laimīga sieva – ej kur deguns rāda!

PINDACĪŠA. Kur tad, kur iešu?...

Pa lauka durvīm iekšā nāk ANTONIJA – kažokā, nes malkas klēpi.

PINDACĪŠA. Es jau sanesu!

ANTONIJA. Šodien būs viena vārīšana vairāk.

DŪDARS. Šitām ciema slotām?

ANTONIJA. Rūdis jau šodien būs klāt!

DŪDARS. Kāpēc?

ANTONIJA. Tev kaļķītis sākas?

Noskūpstījusi uz pieres Dūdaru, nometusi kažoku, ņemas bīdīt mēbeles, tā atbrīvojot vienu istabas galu.

DŪDARS. Tu taču tikai mani kaitināji!

ANTONIJA. Mums te ir jāizvēdina!

Pindaciša metas vērt vajā logu, tad ārdurvis. Dūdars steidz vērt ciet.

DŪDARS. Traka?! Mīnus vienpadsmit!...

ANTONIJA. (*smejas, Pindaciša!*) Jāvēdina vispār – mūsu galviņas, mums pašiem sevi!

DŪDARS. Kāds te smird, vai ne?

ANTONIJA. Aha!

DŪDARS. (*Pindaciša!*) Aizej, sanes ūdeni.

PINDACĪŠA. Es jau šorīt...

Viņa apraujas, paklausa, prom.

Antonija skauj Dūdaru.

ANTONIJA. Būs atkal daudz cilvēku, visiem būs prieks – tas slikti?

DŪDARS. Skroderu dienas...

ANTONIJA. Rūdis veselu dienu ātrāk skrien – nocieties.

DŪDARS. Pats varēju uzšūt, kas tad tur – var pat bez mašīnas...

ANTONIJA. Tev taču tas šķiet muļķīgi.

DŪDARS. Bet ir jau arī. Kas Ziemassvētkiem kādreiz ir bijis vainas?

ANTONIJA. Trīs dienas no šķovētiem kāpostiem pat pagalmā var cirvi pakārt – kas vēl atmiņā?

DŪDARS. Nē. Labāk, lai visa māja izākstās pēc ķēmiem!...

Antonija strauji laiž Dūdaru vaļā, atsāk rosīties.

ANTONIJA. Visi jau gatavojas. Ar prieku. Un neko daudz tas nemaksās.

DŪDARS. Labi, labi... es jau arī priecājos. Nu, tiešām...

ANTONIJA. Rīt, parīt sievas visus kaktus izmēzīs – var tikai pabrīnīties, cik par dažiem gadiem lieka iekrājas.

DŪDARS. Kur bijī? Ko darīji?

ANTONIJA. Ciemā papīri, lopu dakteris bija... Visu noskaitīt?

DŪDARS. Nē, es tāpat... Kur Aleksis šodien?

ANTONIJA. Viņš ir tavs, ne mans strādnieks, ne?

DŪDARS. Skaidrs, protams. Nevaru tikai līdz izskraidīt...

ANTONIJA. Kārlēns taču visur paspēj.

DŪDARS. Nav jau viņam tas nemaz jādara. Es tikai puikam saku: *ja gribi dzīvē kaut ko sasniegt, skaties, ko lielais brālis dara – seko, vēro...*

Antonija strauji stājas.

ANTONIJA. Būtu labi, ja vismaz līdz Ziemassvētku rītam neviens nemanītu, ka tev kaut kas nepatīk.

DŪDARS. Bet... bet man patīk... Es tikai krenķējos...

ANTONIJA. Piemēram, par ko?

DŪDARS. Nu, par visu ko!.... Kaut vai, kaut vai par Aleksi un Elīnu: cik ilgi viņi pa to pirtiņu dzīvosies? Malka arī tur izkūp traki...

ANTONIJA. Pats gribēji, lai viņi neietu prom.

DŪDARS. Pičuks mums to māju neuzturētu – tas nebija vilcējs...

ANTONIJA. To vairs neuzzināsi.

DŪDARS. Nē, es priecājos, ka Aleksis ir te, priecājos, tiešām...

ANTONIJA. Es ne. Un tu to zini. Un nesāksim atkal.

DŪDARS. Mums taču viss ir labi! Vai ne, ir labi?...

Antonija skūpstā Dūdaru uz pieres.

Veras durvis, no lauka iekšā nāk ELĪNA. Viņa ir gaidībās – jau pamatīgi apjomīga.

ELĪNA. Ienākšu vēlāk...

ANTONIJA. Nav jābrauc?!

ELĪNA. Nē, viss labi. Es vēlāk...

ANTONIJA. Runā – es taču redzu!... (*Dūdaram*) Negribi grāmatiņu palasīt?

DŪDARS. (*smejas*) Skaidrs! (*iet, istabas durvīs stājas*) Mīļā Elīna, mēs tiešām visi te priecājamies!...

ANTONIJA. Vai iesi?!

Dūdars saimnieku istabā, prom.

ELĪNA. Man vairs darba nebūs?

ANTONIJA. Made muldās? Ko tu klausies?! Viņai no vakarvakara galva neskaidra. Tev arī nesāka kaut ko par lidojošajiem šķīvīšiem vāvuļot?

ELĪNA. Ņemas pa kūti...

ANTONIJA. Mums viss pirms svētkiem jāizmēž – vienas nepaspēsīm. Kas tu gribi būt Ziemassvētku vakarā?

ELĪNA. Es?... Kam man jābūt?

ANTONIJA. Aleksis nekā nav teicis?... Tev jau tad vēl nebūs piedzimis, citādi sanāktu mums Marija un pats dievabērniņš: kā īstajos Ziemassvētkos. Ja ne meitene! Spārdās?

Liek Elīnai roku uz vēdera. Elīna gan paraujas prom, taču pieļaujas.

ANTONIJA. Visi vīrieši nervozē, īpaši, kad pirmdzimtais. Tu viņu tur paklusām samīlē, paglaudi vairāk nekā gribas – tā vajag. Pakaitini naktī, parunājieties – tur pa pirts mazo lodziņu zvaigznes vienmēr tik smukas. Tas būs tikai jūsu abu noslēpums. Viņš nomierināsies, atkusīs – tici man....

Negaidīti Elīna metas skaut Antoniju, raud.

ELĪNA. Man tikai raudāt un raudāt gribas, vairāk neko!... Es saprotu, es zinu, ka es esmu laimīga, bet raudu un raudu! Viņš laikam tāpēc dusmojas, bet es neko nevaru izdarīt!...

ANTONIJA. Nekas, nekas, nekas – tas tā no dabas. Es aizsūtīšu Tomulieni: viņai ir īstās tējiņas. Atceries kā Auce ar Pičuku tur laimīgi dzīvojās? Jums būs tāpat, būs, būs...

ELĪNA. Un ja nu viņš... ja viņš par kaut ko citu domā?... Ja nu viņš...

ANTONIJA. Neko viņš nedomā citu, neko!... Tavs bērniņš būs mūsu mājas svētība... es tā saku, un tā tas būs...

ELĪNA. Mums taču nekā vairāk nevajag, nekā vairāk...

ANTONIJA. Vajadzēs, vajadzēs...

Elīna strauji laiž Antoniju vaļā, slauka asaras.

ELĪNA. Es turēšos, es tā negribēju...

ANTONIJA. Tas nav noziegums. To drīkst...

Antonija skūpst Elīnu uz vaiga, tā atkāpjas.

Veras lauka durvis, nāk iekšā Tomulīša.

TOMULĪŠA. (*Elīnai*) Atkal būs eņģelītis mājās! Sveika.

ANTONIJA. Bez tevis neiztiksim. Un mūsu tētim arī vajadzētu pa klusam kādu tavu tējiņu ievārtīt!

TOMULĪŠA. Tāpēc sauci?

ANTONIJA. Tāpēc arī. Esmu izdomājusi māju izvēdināt! Visus kaktus.

Izstaigāsi? Mēs vispirms pa priekšu visu izmēzīsim, savāksim, tad tu no pakaļas.

TOMULĪŠA. Vajag, vajag – es jau klētī divas ēnas manīju.

ANTONIJA. Divas uzreiz?! Tik traki gan mums te nav! (*Elīnai*) Vai ne? Mēs taču dzīvojam labi?!...

ELĪNA. Jā...

Tomēr viņa ļoti strauji griežas un iet laukā, prom.

Brīdi kluss.

ANTONIJA. Nāc, savāri viņai kaut ko.

TOMULĪŠA. Tas bērns taču varēja būt tavs – nav jocīgi?

ANTONIJA. Un paldies Dievam!

TOMULĪŠA. Tur nav labi?

ANTONIJA. Laimīgi viņi ir, viss labi - bet daba: tu jau zini. Ejam!...

Antonija ar Tomulīšu Elīnai nopakaļ, prom.

Kā gaidījās abu aiziešanu, no istabas laukā nāk Dūdars – taisnā ceļā dodas pie loga, lai acīmredzami paslepeni vērotu pagalmā notiekošo.

Kad pie durvīm tiek smagi klauvēts, Dūdars mirklī atkal prom istabā.

Ienāk PINDAKS – darba drēbēs, ausaini galvā. Ieraudzījis, ka ir viens,

steidzīgi un zinoši pārbauda virtuves plauktus, skapjus un atvilktnes. Starp plīti un malkas kasti viņš atrod pudeli, no kuras dzer trīs garus malkus.

Noslēpis to atpakaļ, Pindaks atgūst iepriekšējo gaitu. Klauvē pie saimnieku istabas durvīm.

PINDAKS. Saimniek, man darīšana... Saimniek!...

Dūdars strauji klibo no istabas laukā – nu viņam brilles uz deguna, kādi papīri rokā: Dūdars tos pēta, uz Pindaku nelūkodamies.

DŪDARS. Ātri, ātri, ātri!...

PINDAKS. Man darīšana tāda... nu, svēta, es domāju...

DŪDARS. Aleksis šodien tevi pa vāgūzi nolīcis? Jau pabeidzi?

PINDAKS. Tur vēl trim dienām ko ņemties...

DŪDARS. Ko tad staigā apkārt?

PINDAKS. Tie Jēzus svētki nāk, tu zini...

DŪDARS. Mīļais draugs mans, es strādāju! Jums visiem gan vienmēr šķiet, ka klibais tikai griestos spļauj.

PINDAKS. Dāvanas vajag...

DŪDARS. Sāc jau bērna prātā atgriezties – tie jau no Jāņiem parasti sāk prātot, ko Ziemassvētkos zem egles atradīs.

PINDAKS. Nē, es pats gribu dāvināt. Ģimenei...

DŪDARS. Malacis. Tas labi. Pelnījušas.

PINDAKS. Svēts vakars, es tā izdomāju...

DŪDARS. Nevienu santīmu nevar dabūt ātrāk nekā var dabūt.

Dodas atpakaļ istabā, tomēr Pindaks paspēj iestāties viņam ceļā.

PINDAKS. Tu esi labs cilvēks, labi visu saproti...

DŪDARS. Ko dāvināsi?

PINDAKS. Kam?

DŪDARS. Kam un ko?

PINDAKS. Kas man jādāvina?

DŪDARS. Tev taču dāvanām to naudu vajag!

PINDAKS. Jā, es savām dāmām kaut ko gribu... Manējā jau uz tiem lakatiņiem sista, bērnam bombongas kaut kādas...

DŪDARS. Bērnam līgavas plīvurs jāgādā! Bombongas!...

PINDAKS. Kāpēc plīvurs?

DŪDARS. Ieviņa jau precību gados – neesi caur to pudeli pamanījis.

PINDAKS. Visu es redzu!...

DŪDARS. Es arī! Kā tu savu sievu dauzi, arī redzu! Tur tu esi varonis!

PINDAKS. Tā nu nav svešu cilvēku darīšana!

DŪDARS. Sveši esam?

PINDAKS. Citādi tu man naudu iedotu, nu, drusku tikai...

DŪDARS. Un pie šitādiem tās sievas turas!

PINDAKS. A pie kādiem neturas?...

DŪDARS. Uz vāgūzi ej!

PINDAKS. Nu, pavisam, pavisam drusku, saimniek: es nepazudīšu atkal, goda vārds! Labs cilvēks esi – tas jau nekas, ka klībs: mēs vienmēr to sakām visi...

Dūdars pagrūž Pindaku malā, nozūd istabā, piecērtot durvis.

Brīdi pastāvējis, Pindaks no jauna velk laukā pie plīts atrasto pudeli. Kad viņš to izdzertu sausu ar troksni liek galda vidū, no lauka nāk iekšā

Bebene.

BEBENE. Saimnieki nav, ja?... Iedod man nopuvušu dakšu, paši aizblandās: kur mēs šitā nonāksim?... (*arī sēstas pie galda*) Gaidīšu, kamēr kāds izdomās uzrasties!... Es jau vienmēr gribu tikai labu domāt, bet te ir tāpat kā visur citur – šitā mēs visi bezdibenī ripojam... Cilvēku jau vairs par cilvēku neuzskata. Nauda, nauda, nauda! Bet mēs taču kaut ko gribam, jūtam arī!...

Nesagaidījusi no Pindaka ne vārda, viņa ņem no jakas kabatas laukā pudeli – iedzer malku pati, dod arī Pindakam, tad slēpj to atkal atpakaļ.

BEBENE. Tu dzīvs vispār, dzirdi?...

PINDAKS. Es jau nekad nerunāju, tu zini, bet... ja tā kādreiz padomā: kauns metas, ka tu, cilvēks, šitādā vietā dzīvo, tā ir...

BEBENE. Vārdus no mutes izņēmi!... Mēs, mazās skudriņas, tik raujamies, un kas? Kāds cits dzīvo tepat cepuri kuldams!

PINDAKS. Uz grunti, uz grunti viss! Žēl skatīties! Ļoti žēl!...

Abi no jauna paslepen iemalko. Bebene pagērbjas vaļīgāk. Turpmāk abi klusāk.

BEBENE. Sakurinājuši! Kaķim vai?... Kur tad visi palikuši – darba diena! Tavējā jau vēl nupat bija...

PINDAKS. Šī sūdzas? Nu, par mani...

BEBENE. Nē... Bet redzēt jau var – nezinu, vai tīšām atstāj pliku miesu, lai visi skatās... Bet zini, ja godīgi, tevi jau arī var saprast. Man, sievišķim, jau tas itin kā nebūtu te jāsaka, bet es saprotu, ļoti labi saprotu – tie lakatiņi, lakatiņi, lakatiņi... Nē, es muldos, neklausies!...

PINDAKS. Un tā mana leviņa ko? Ar to puiku vēl visu laiku?

BEBENE. Es taču nezinu!... Bet par vecpapu palikt jau nav nemaz tik slikti...

PINDAKS. Nedrīkst jau te nevienu nosist!...

BEBENE. Stulbums!...

Abi dzer vēlreiz. Pindaks sāk manāmi atslābt, pamazām kļūst maigs un smaidīgs.

PINDAKS. A ko tu?

BEBENE. Man ir baigais izmisums... Neesi dzirdējis? Es taču esmu traka palikusi: lidojošo šķīvīti redzēju...

PINDAKS. Ko muldi!...

BEBENE. Tā kā līdz kūtij!... Bet kurš tad ticēs, skaidrs! Tāpat veca muļķe un tad vēl gvelž, vai ne?

PINDAKS. Nav jau tik veca...

BEBENE. Ir, ir...

Abi dzer vēl.

BEBENE. Tu jau gan esi pārāk labs cilvēks: ātri piedod...

PINDAKS. Nav tas tā! Es nevaru ciest, kā tas te viss... uz galu iet...

BEBENE. Pareizi!...

PINDAKS. Tūlīt kāds baltais cilvēks nāks un tad jau atkal auros...

BEBENE. Man uz kūti jāskrien...

PINDAKS. Man vāgūzī darba papildnam...

Kā sarunājuši, abi ceļas, taisās prom. No lauka iekšā nāk Antonija.

ANTONIJA. Ko vajadzēja?

BEBENE. Malka bija jāienes...

PINDAKS. Ūdens arī – trubu jau te ievilkēt nevar...

Abi laukā, prom.

Antonija liek prom Pindaka atstāto pudeli. Tad klusi sauc uz saimnieku istabas pusi.

ANTONIJA. Tu guli?...

Atbildi nesaņēmusi, sagumst uz sola. Brīdi kluss.

Kad veras durvis, un no lauka iekšā nāk ALEKSIS, Antonija lec kājās un ņemas rosīties itin kā būtu to darījusi arī iepriekš: krāmē laukā virtuves skapja plauktus, atvilktnes.

ALEKSIS. Visa māja trīc kā sievas ņemas!...

ANTONIJA. Nav labi?

ALEKSIS. Visi cenšas minēt, kas kuram būs jāspēlē.

ANTONIJA. Ko tu gribētu?

ALEKSIS. Es jau nemāku.

ANTONIJA. Atbrauks Rūdis, tad lomas dalīsim – ko kuram šūt... Nāksi man te palīgā, vai?

ALEKSIS. Saimnieks nav? Es no kalēja...

ANTONIJA. Guļ. Vēl ko gribēji?

ALEKSIS. Neko...

ANTONIJA. Es gan. Nāc!...

*Sēstas nostāk no istabas durvīm – uz krāsns mūrīša. Aleksis pēc brīža
līdzās. Abi runā klusu.*

ANTONIJA. Tikai nedusmojies, ka es teikšu to, ko es teikšu – man tur nebūtu jāmaisās, bet es tomēr teikšu. Samīlē to Elīnu, noglāsti kaut trīs reizes pa vakaru. Pa jūsu mazo lodziņu tik skaistas zvaigznes var redzēt parasti.

Parunā ar viņu. Viņa ir tava bērna mamma...

ALEKSIS. Ko viņa teica?

ANTONIJA. Neko! Es tikai zinu, kā ir, kad pirmo reizi. Tev jau arī pirmā...

Vārdu esat jau izdomājuši?

ALEKSIS. Nevar jau zināt, kas būs.

ANTONIJA. Vienu tādi, otru šitādu! Šausmīgi spārdās!

ALEKSIS. Kā zini?

ANTONIJA. Nē, taču – es tur neēju, nebaidies! Solīju, ka pa vidu nejaukšos, un es to pildu. Pa gabalu var redzēt, kā tur pa iekšu iet!... Un raud jau tāpēc, ka daba tā ir iekārtojusi. Viss jau droši vien jums ir labi! Vai ne?...

ALEKSIS. Nav...

ANTONIJA. (*pēc brīža*) Kas tad nav? Tu biji tik laimīgs. Un nekas taču nav mainījies...

ALEKSIS. Nekas nav mainījies – tas jau ir tas trakākais...

Gar logu nozib kāds straujš nācējs, Antonija mirklī kājās.

ANTONIJA. Slēpies! Tava aste nāk!...

Slēpjas gan viņa viena – aizdurvē.

No lauka iekšā nāk KĀRLĒNS.

KĀRLĒNS. Ko tu te sēdi?

ALEKSIS. Ko gribi?

KĀRLĒNS. Neko. Garām nācu...

Pēkšņi Antonija ar skaļu „vau” pārbiedē Kārlēnu. Tad jau abi smejas.

ANTONIJA. Man tikai, Karlo, tā šķiet, vai tu tiešām to brāli izseko?

KĀRLĒNS. Nē!... Tas šķiet tā! Nemaz neizsekoju! Kāpēc lai? Viņš jau nav nekāds bandīts!

Atsprāgst saimnieku istabas durvis – tajās Dūdars.

DŪDARS. Trakonams!... Es strādāju!...

ANTONIJA. Karlo grib tev kaut ko ziņot!

DŪDARS. Kas viņam būtu man jāziņo?

ANTONIJA. (*Kārlēnam*) Nav nekā?

DŪDARS. Un kas par *Karlo*? (*Kārlēnam*) Tev tas patīk?

Kārlēns velk no azotes laukā kādas papīra lapas. Aleksis dodas uz ārdurvīm.

KĀRLĒNS. Es jau visu sameklēju, norakstīju: kā gribējāt, saimniec!

ANTONIJA. (*Aleksim*) Tu jautāji par tām lomām – Kārlēns ir atradis...

Aleksis stājas, paliek.

KĀRLĒNS. Mums katram viena loma iznāk – es sarēķināju: tur vajag desmit cilvēkus. Vispār vienpadsmit, bet tas galvenais jau tikai guļ tai silītē – tur spēlētāju nevajag. Ja Elīnai jau kaut kas būtu piedzimis, tad gan sanāktu pavisam pa īstam!...

Dūdars dodas atpakaļ istabā.

ANTONIJA. Visiem ir lomas, saimniek.

DŪDARS. Tādu veču tur nav.

KĀRLĒNS. Trīs gabali! Austrumu gudrie! Viņi ir atnākuši paskatīties uz tikko dzimušo Jēzu! Nemaz nezinu, kas tie abi citi mums būs – saimniecei jāizšķir.

DŪDARS. Gudro jau te papildnam!

ANTONIJA. Saimnieks arī solīja Rūdim ar šūšanu palīdzēt – daudz tērpu!

KĀRLĒNS. Tā tas ir, ka to silīti tieši tāpēc arī taisot, lai katrā mājā ienestu (*lasa*) ... *svētumu un laimību visu nākošo gadu. Mazā Dieva dēla atnākšana mums visiem pasaka priekšā, kas darāms, kur ejams... Tas mūs vieno un apskaidro...*

ANTONIJA. (*klusu*) Es ļoti gribētu, lai neviens par to nesmīnētu...

DŪDARS. Kurš tad smīn?

ANTONIJA. Neviens. Es tikai stāstu, ko es gribētu. Jo mūsu mājai to vajag, ļoti vajag. Mēs esam kaut ko drusku piemirsuši. Es arī laikam. Bet būs labi. Būs...

Antonija strauji laukā, prom.

Brīdi kluss.

DŪDARS. Ko tur vēl vajag?

KĀRLĒNS. Silītē saliek sienu, kur tas mazais guļ. Un tā sile tāpēc, ka viss notika kūtiņā: tur vēl vērsis ir un ēzelis, bet mums jau nevajadzēs, jo kūts būs te. Kādu jēru var ienest, ja pa dienu piedzims.

DŪDARS. (*Aleksim*) Tu savāksi ko tur visu vajag?

ALEKSIS. Jā.

Aleksis laukā, prom.

KĀRLĒNS. Es jau cūku sili izberzu – viņš nezinās...

DŪDARS. Es tev esmu licis kādu izsekot?

KĀRLĒNS. Tev interesēja...

DŪDARS. Es tev esmu licis kādu izsekot?

KĀRLĒNS. Nē! Es arī nevienam neko tādu neesmu teicis...

DŪDARS. Es sacīju: *skaties, kā lielais brālis strādā, drīz būsī viņa vietā!...* Bija tā?

KĀRLĒNS. Es tā arī daru...

DŪDARS. Labi, labi, malacis...

KĀRLĒNS. Nevajadzēja man par to silīti meklēties?

DŪDARS. Paklau, agrāk šai mājā bija jautri – kad tu vēl nebiji *Karlo*.

KĀRLĒNS. Viņi kaitinās...

DŪDARS. Uzdanco vai?...

KĀRLĒNS. Viens jau nevar...

DŪDARS. Un es jau esmu kroplis...

Strauji veras ārdurvis, pa tām iebrāžas IEVIŅA.

DŪDARS. Ar visiem zābakiem!!!... Durvis, leviņ!!!...

Dūdars ver ciet durvis. leviņa nomet zābakus un cieši piespiežas Kārlēnam.

IEVIŅA. Es vairs viena negulēšu!!!...

KĀRLĒNS. Ko tu te runā?...

DŪDARS. Dienas vidus, darba pilnas rokas!...

IEVIŅA. Neej prom! Man ir bail!... Es neesmu stulba, bet Madi taču tai šķīvīti pa īstam ir ievilkuši: viņai tiešām divi pleķi uz pleca – rādīja!

DŪDARS. No zupas šķīvja?...

KĀRLĒNS. No debesīm esot nolaidies tāds kā šķīvis, ar gaismām: visu rītu vārās...

IEVIŅA. Kas Jēzu ir redzējis? Bet viņš taču bija!

DŪDARS. Ko Made stāsta?

KĀRLĒNS. Esot Vanaga salmus no lauka vākusi, un tad atskanējis tāds rrrrrrrrrrrrrr..... Domājusi, ka galvā rūc, bet kad pagriežas, redz lielu šķīvi. Uz kājiņām...

IEVIŅA. Es viennakt arī dzirdēju tieši tādu skaņu, kāda nekad nav – tepat blakus. Pat izskrēju basām kājām līdz šķūnim. Tad apklusa...

KĀRLĒNS. Tevi ieraudzīja.

Ieva iedunkā Kārlēnu.

DŪDARS. Meirāns cūkas baidīja.

IEVIŅA. Cūkas! Ziemā?!...

KĀRLĒNS. Kad es to visu dzirdēju, neviens vēl Madei klāt nebija skāries.

IEVIŅA. Skaidrs! Viņai bail bija stāstīt – par jukušu noturēs! Tā jau arī ir! Viņa tikai man. Un meitenēm. Pa kluso... Esot gandrīz tādi paši kā cilvēki, bet nerunā – sapīkstoties. Un drēbes itin kā nav un ir reizē – tāda zila, gluda miesa. Auksta... Un tad iedūruši kaut ko plecā... Pēc tam viņa neko vairs neatceroties – pamodusies uz lauka nākošajā rītā tikai... Un nebija neko lietojusi, nebija!

DŪDARS. Tagad gan ir – jau no rīta, ne?

IEVIŅA. Es arī gribētu, ja iekšā varētu dabūt: bail taču! Bet, lūdzu, neviens jau nav spiests tādiem murgiem ticēt! Tikai viena es negulēšu.

DŪDARS. Kārlēns kaut ko izdomās...

KĀRLĒNS. Es? Ko?

DŪDARS. Kur brālis aizgāja?

KĀRLĒNS. Braukt nekur netaisījās...

Dūdars ģērbjas, lai dotos laukā.

KĀRLĒNS. Es aizskriešu, pasaukšu!

DŪDARS. Man pašam ir ko runāt. Auksts, ne?

Dūdars laukā, prom.

Brīdi kluss. Ieviņa joprojām cieši skauj Kārlēnu.

IEVIŅA. Nē, nu skrien, ja jāskrien...

KĀRLĒNS. Varbūt jūs varat ar Madi kopā...

IEVIŅA. Es tev vairs nepatīku. Kopš 27. novembra.

KĀRLĒNS. Kāpēc?

IEVIŅA. Es nezinu. Tu zini. Tikai nedomā, ka es steidzos – steigties nevajag, tas skaidrs. Tikai naktis ir tik garas un melnas.

KĀRLĒNS. Tu man patīc, es nemeloju.

IEVIŅA. Jo citas te nevienas nav.

KĀRLĒNS. Neesmu arī nekur sataisījies.

IEVIŅA. Kas man jādara? Lai es būtu labāka.

KĀRLĒNS. Nekas!... Īstenība jau varbūt mums abiem ir kaut kas jādara. Tev kādreiz negribas kaut ko... nu, es nezinu, tieši ko, bet es taču te visu zinu. Jā, es gribu būt Alekša vietā, kad viņi aizies paši uz savu māju. Un tad... tad es sapņošu pats par savu māju, un tad ko?... Maksā jau te labi...

IEVIŅA. Brauksi tomēr prom.

KĀRLĒNS. Citur jau nav labāk, ir tikai citādāk – to jau es saprotu...

IEVIŅA. Ved mani kaut uz pasaules malu.

KĀRLĒNS. Es?

IEVIŅA. Vēl kādu redzi?

KĀRLĒNS. Bet tu pati?

IEVIŅA. Es neesmu vīrietis.

KĀRLĒNS. Un es būšu tavs saimnieks. Katrs taču dzīvo pats. Pats un viens. Neesi domājusi?

IEVIŅA. Nē...

KĀRLĒNS. Beidz, ko raudi?!

IEVIŅA. Bet, ja es gribu būt tava un pilnīgi neko vairāk negribu? Tad es tev nederēšu vairs nekad?

KĀRLĒNS. Tu man deri! Goda vārds! Patīc!...

IEVIŅA. Neticu!...

Kārlēns skūpst Ieviņu uz pieres, tad lūpām.

IEVIŅA. Es negribu kā Made – viena pati visā pasaulē. Un sākt izdomāt visādus šķīvjus, kas lido...

KĀRLĒNS. Tu nemaz nebaidies? No tiem zilajiem...

IEVIŅA. (*tēloti*) Ļoti, ļoti, ļoti baidos! Turi cieši!!!...

*Abi skūpstās. Pat mirkli nemana, ka vērušās ārdurvis – tajās stāv RŪDIS:
varenā kažokā ar resnu cigāru mutē.*

RŪDIS. (*pārvērstā balsī*) Es jūs pasludinu par vīru un sievu!...

Visi smejas.

RŪDIS. Karlo!... Eva!...

KĀRLĒNS. Skroderu dienas!...

IEVIŅA. Lai dancojam, lai svinam! Rūdi!!!...

Visi trīs skaujas.

2. aina

Tā pati istaba Silmačos. 22. decembris, rīts.

Ir atbrīvota vieta skrodera galdam, turpat šujmašīna, gluddēlis.

Uz mūrīša sēž Elīna. Aleksis nestājas staigāt turpu šurpu pa istabu, lūkojas laukā pa logiem.

ELĪNA. ... Saimniece vēl neparko nesaka, bet sievas visu vakaru ņēmās – ja saimnieks spēlētu Jāzepu, tad tie Austrumu gudrie, kas atnāk pie Jēzus uz to kūtiņu, iznākat jūs abi ar Pindaku: viens par jaunu, otrs nav gudrais. Tas neder. Ja leviņa ar Kārlēnu būtu Marija un Jāzeps, tad saimniecei paliktu tikai eņģelis: tas jocīgi. Es Marijai nederu – tas ir skaidrs, bet ja tu esi Jāzeps, tad ir jādomā...

ALEKSIS. Varbūt vakara astoņos visiem jāsanāk?

ELĪNA. Rūdim vajag mērus – ko viņš visu dienu darīs?

ALEKSIS. Kā akā iekrituši!

ELĪNA. Ja tu būtu Jāzeps, kas varētu Mariju spēlēt?

ALEKSIS. Ko?

ELĪNA. Es tikko stāstīju...

ALEKSIS. Labi, labi, labi – tāpēc jau uzreiz nav jāraud! Simts darbi darāmi, bet mēs te tupam pie skrodera kunga uz pieņemšanu!...

ELĪNA. Netupi! Ej. Nu, skrien!...

ALEKSIS. Labi, ko tu stāstīji?

ELĪNA. Es vienkārši runājos ar tevi! Es cenšos parunāt, cenšos, lai mēs abi runātos. Varbūt es nemaz negribu tik daudz smaidīt, bet es cenšos! Jo mums kādreiz ir arī jāparunā. Tu atnāc vakarā un uzreiz aizmiedz, bet mēs taču abi... tētis tu būsi taču!... Vai tad tu pats nepriecājies par Pičuku un Auci, sīci, pirtiņu?...

Aleksis sēstas Elīnai blakus, skauj viņu.

ALEKSIS. Viss, viss, viss!... Nu, piedod... Tā nemaz nav – es pamanu: tu vakar gribēji parunāties... Es arī, goda vārds!...

ELĪNA. Pa sapņiem? Biji aizmidzis pirms gultā iekāpi.

ALEKSIS. Man pat paēst lāgā nav laika! Tagad vēl tās saimnieces fantāzijas – lielā kārtošanās, ziemā!

ELĪNA. Viņa cenšas, mums visiem...

ALEKSIS. Tu raudi, tāpēc, ka daba tā ir iekārtojusi, un viss.

ELĪNA. Kas tev teica?

ALEKSIS. Tā tas vienkārši ir, un par to nemaz nav jāuztraucas! Jā, tas ir traki, ļoti traki, ka pat parunāt mums vairs nav laika! Tiešām, es arī tā domāju, pats domāju! Tas nav labi. Ja es pārņāktu agrāk, mēs pasēdētu... Nu, pasmaidī!... re, sanāk... Mēs abi. Visi trīs (*liek roku Elīnai uz vēdera*), mēs abi ar viņu... Oh, iespēra! (*skūpst Elīnu, viņas vēderu*). Mēs iesēstos spilvenos un skatītos laukā pa mūsu mazo lodziņu – tādas zvaigznes, kādas tur var redzēt, nav nekur citur, vai ne?...

Elīna negaidīti strauji ceļas.

ALEKSIS. Kas tev notika? Slikti? Jābrauc?!...

ELĪNA. Nē, nekas...

ALEKSIS. Nu, redzi! Tas saucas, ka tu gribi parunāties – skaisti! Kāpēc tad nu pēkšņi ir tā jāskatās uz mani? Ko tad atkal es esmu tādu izdarījis?

ELĪNA. Kad tad tu esi skatījies pa mūsu lodziņu? Uz tām zvaigznēm?

ALEKSIS. Tad ko tu gribi – runāties vai skandalēt?!

ELĪNA. Skandalēt! Es ļoti, ļoti, ļoti gribu skandalēt!!!... Un tas ir no dabas tā!!!...

Elīna metas uz ārdurvīm, taču tās strauji veras – viņai pretim skaļi nāk iekšā Antonija, Ieviņa, Bebene, Tomulīša un Rūdis: katram pa malkas klēpim rokās.

ANTONIJA. Mēs jau nākam! Rūdi, ņem Elīnu pirmo! Pagaidi! Kas noticis?...

ELĪNA. Nekas... tas no dabas...

Elīna laukā, prom. Brīdi kluss.

ALEKSIS. Tas bēbis šausmīgi spārdās!... Kas notiek?

ANTONIJA. Vezums uz sāniem, pats apakšā, malka pa virsu, un dzied! Labi, ka Made pamanīja!

BEBENE. Nejauši garām skrēju...

ALEKSIS. Kas? Ko dzied?

TOMULĪŠA. Tavs strādnieks! Kur viņš ir grūdies ar to malku...

Aleksis strauji uz ārdurvīm.

ANTONIJA. Kārlēns jau vāc kopā, sieviņa šo aizveda uz istabu – iztikš bez tevis. Nomēries, lai nav vēlreiz jānāk.

TOMULĪŠA. Cepuri pazaudējis, ausis salā kā zilonim uzpūtušās...

IEVIŅA. Ka nenokrīt vispār...

BEBENE. (*Tomulīšai*) Tu man to saki?!

TOMULĪŠA. Kāpēc tad tev? Tu taču neko nezini!

BEBENE. Pat ja tu mani cauri redzi, tā nav taisnība!

TOMULĪŠA. Neej tuvu ugunij – elpa aizdegsies, par pūķi pārvērtīsies!

ANTONIJA. (*smejas*) Miers! Visi pie Rūda un tad pie darba!

Rūdis ņem mērus Antonijai.

IEVIŅA. Kas es būšu?

ANTONIJA. Noņemsim tikai mērus tagad. Rūdim ir saraksts: būs pārsteigums.

IEVIŅA. Parasti jau gatavojas, mēģina - pirms kādu lomu spēlēt.

ANTONIJA. Mēs nekādas lomas nespēlēsim. Mēs būsim, paši būsim. Pa īstam būsim tie, kam mums jābūt tai vakarā. Vienu vakaru vienkārši paši.

IEVIŅA. Kā tas ir?

ANTONIJA. Ko mēs tajā gada vienīgajā vakarā domājam? Vai vispār ko domājam? Vai jūtam? Vai dzīvojam... (*smejas*) Kas tad nu? Es kaut ko nepieklājīgu pateicu? Man ir ūsas izaugušas, vai?... Ziemassvētkiem vienkārši jābūt Ziemassvētkiem pa īstam, un viss. Kustamies, kustamies! (*Tomulīšai*) Kur skriesi?

TOMULĪŠA. Sākšu ar klēti šodien.

ANTONIJA. Kas tavā vietā mērīsies?

TOMULĪŠA. Tie taču jūsu mājas svētki.

ANTONIJA. Tie ir pasaules mājas svētki.

TOMULĪŠA. Liekās mierā! Padarīšu, kas darāms, un iešu tālāk – man cilvēki rindā stāv!

BEBENE. Re, suns ziņa, ko ēdis! Izvelc tik krustu, un visa tā buršanās spiegdama noskrien pazemē!

ANTONIJA. Made!

BEBENE. Piedod, bet man nervi vairs netur! Skaidri un gaiši – te esam mēs: kristieši, un te ir viņi: pesteļi, un kopā tas nu nekādi neiet! Ko viņa te ložņā

visu laiku?! Noņem ēnas, iesūc auras?! Ja pat kaut kas tāds te ir, īstam ticīgajam tas ir kā pīlei ūdens!...

ANTONIJA. Tev slikti?

BEBENE. Nē, es vienkārši ticu! (*Rūdim*) Nomēri mani! Karstu tēju arī derētu!...

Tomulīša strauji velk kažoku.

ANTONIJA. Pagaidi, es tevi šurp aicināju! Aiziesim līdz pirtiņai, mēs sarunājām...

Neatbildējusi Tomulīša laukā, prom.

ANTONIJA. (*Bebenei*) Un tie tavi šķīvīši?!

BEBENE. Pamuldēties vairs nevar? Kurš tad tic?!...

Antonija laukā, prom. Brīdi kluss.

BEBENE. Ūdens jau gandrīz izvārijies – to jau gan neviens neskatās un neredz: visiem viss vienalga!...

Sāk rosīties, lai sataisītu sev tēju – viņai acīmredzami sāp galva.

Otrā istabas galā Rūdis ņemas mērīt leviņu – vispirms krūšu apkārtmēru.

Runā abi klusu – lai Bebenei neiznāk saklausīt.

RŪDIS. O, divdesmit centimetri vairāk!... (*mēra gurnus*) Te plusā vesels metrs!...

IEVIŅA. Nesmīdini, man galva sāp!... Mums tavš konjaks par stipru, laikam...

RŪDIS. Man tikai rokas nedreb: tā visiem skroderiem ir uz paģirām – pirmā lieta, ko man Dūdars iemācīja. Un sekli elpot, lai klients nejūt...

IEVIŅA. Karlo vēma...

RŪDIS. Pilsētas manta...

IEVIŅA. Nu, tu izdomāji?

RŪDIS. Ko tad?

IEVIŅA. Nu, par Karlo.

RŪDIS. Tu nejoko? Nopietni?

IEVIŅA. Patiesībā tu taču palīdzētu savam draugam – ne jau man to vajag. Viņš tev pēc tam *paldies* teiks.

RŪDIS. Es dotu pa muti.

IEVIŅA. Viņš nedos. Es viņam visu izstāstīšu, bet pēc tam. Viņam tikai tagad ir jāsaprot, ka laime nav kaut kur, nezina kur: es esmu te, un mēs abi varam būt ļoti laimīgi. Es taču nelūgtu, ja nezinātu, ka tas ir pareizi. Oi, galva...

RŪDIS. Mēs bučosimies, Karlo redzot, vai?...

IEVIŅA. Varam jau nebučoties, bet ko vēl tādu izdarīt, lai viens vīrietis paliek greizsirdīgs? Ja tev pašam kāda Zāra būtu...

RŪDIS. Zāra ir Joskem!

IEVIŅA. Bet tad, kad viņa tev vēl patika, kas tev nebūtu paticis, ko viņa dara?

RŪDIS. Man Zāra – nekad!

IEVIŅA. Oi, galva sāp... Nu, labi, ne Zāra, bet Klāra kaut kāda – nu izdomā!...

RŪDIS. Nezinu... domāsim varbūt rīt: jāizguļas drusku.

IEVIŅA. Nē, nu skaidrs – mēs jau tev tagad esam par prastu: mēs te kaut kādi lauki, tu – pilsētas kungs! Jau kapitālu iekrājis, vai ne?!

RŪDIS. Es Dūdaram mašīnas vēl pat neesmu izmaksājis. Visu gadu riju putekļus – vai ziema, vai vasara, un... viens pats...

IEVIŅA. Piedod!... Es muļķe esmu, piedod, mīļo Rūdi, piedod! Viss aizmirsti visu šito! Viss!...

Rūdis atsāk mērīšanu. Labu brīdi kluss.

leiviņa tomēr iešņukstas.

IEVIŅA. Nē, nekas: man tikai galva sāp – neņem vērā...

RŪDIS. Nu, labi... Darām kaut ko, ja tik ļoti vajag. Tikai tā, lai mēs paliekam draugos. Bez bučošanās vai...

IEVIŅA. Paldies!!!...

Viņa strauji metas skaut un skūpstīt Rūdi, viņš krīt zemē no sola – leiviņa viņam virsū. Tajā pašā mirklī veras ārdurvis – tajās Kārlēns klusēdams vēro, kā ieva ar Rūdi lien laukā no pagaldes.

IEVIŅA. Nāc mērīties!...

KĀRLĒNS. Teici, ka nāksi palīgā...

RŪDIS. Tas nemaz nav tā, kā izskatās!...

Kārlēns griežas, iet laukā. Paķērusi kažoku, leiviņa nopakaļ.

IEVIŅA. Neesi taču dumjš!...

Brīdi minstīnāties, arī Rūdis abiem pakaļ, prom.

BEBENE. Durvis!!!... O, jaunatne!!!...

Ceļas, lai pievērtu durvis, taču pa tām iekšā nāk Pindacīša. Bebene mirklī vairās pat saskatīties ar ienākušo – bēg pa visu istabu, Pindacīša nopakaļ.

BEBENE. Beidz!... Es nemaz tur tuvumā nebiju! Nomierinies!... Ko es zinu?!...

Liec mani mierā! Tas nav kristīgi, dzirdi?! Viņš pats man visu izdzēra! Man vajag tavu veci, dullā?!... Labi, es jau eju prom, eju!...

Tomēr beidzot Pindacīša ir iespiedusi bēgošo istabas kaktā. Runā viņa klusu.

PINDACĪŠA. Esat sarunājuši sameklēt to tavu lidojošo šķīvi – jauki: tur varēsi uzprasīt viņam jaunas ausis. Zilas. Bet ka tik vecis, ne?

BEBENE. Es viņam visu nakti teicu – *ej mājās, tevi gaida!*...

PINDACĪŠA. Paunas viņam nav lielas.

BEBENE. Es esmu brīva sieva! Kas man daļas!...

PINDACĪŠA. Aizej, apraugi – eglīti jau varēsīt kaut kur kopā dedzināt: viņš bez tevis neiešot vairs nekur. Viņa vārds ir kā akmenī – tu zini. Saimniece palaidīs – ziema...

Pindacīša dodas nokopt virtuves galu – nu Bebene katram viņas solim nopakaļ, kaut Pindacīša izliekas to nemanām.

BEBENE. Parunā ar viņu, mīļā – ko viņš ar mani iesāks: bez mājas, bez mantas... Es eju prom – tūlīt pat! Pasaki, lai saimniece man kaut vai par vakardienu kristīgi samaksā, lūdzu. Kaut svētku dēļ... Tu taču neesi tik riebīga, kā tagad kāds varētu padomāt – saprātīga sieva...

PINDACĪŠA. Saprātīga un brīva, pavisam brīva: manā istabā viņš vairs nelīdīs... Būsi jau nocietusies. Tikai ar ausīm prātīgi.

BEBENE. Vo, paņemšu arī!

PINDACĪŠA. Ņem arī! Atdodu!

BEBENE. Es nopietni!

PINDACĪŠA. Nebiedē! Vēl piemaksāšu!

BEBENE. Es jau eju!...

PINDACĪŠA. Kūtī viņš ir!

Bebene ņem kažoku un dodas uz ārdurvju pusi – vēl gan atskatās, tomēr Pindacīša pakaļ neskrien. Bebene prom, brīdi kluss. Pindacīša iet pie saimnieku istabas durvīm.

PINDACĪŠA. Nu, dzirdēji? Pareizi tu teici: ja nav, tad nav. Nemaz tik grūti nebija. Tikai tagad... oh, grūti!... Saimniek?... Saimniek?...

Pindacīša klauvē klusu, tad skaļāk, tad iet saimnieku istabā iekšā. Pēc brīža atpakaļ. Atstājusi durvis vaļā, brīdi lūkojas pa logu. Kad klauvē pie ārdurvīm, Pindacīša saraujas – atsaukšanos negaidījis, pa tām nāk iekšā JOSKE: kuplā kažokā un lūšādas ausainē. Pindacīša strauji skrien viņam pretim, skauj.

PINDACĪŠA. Ai, mīļais, pats dieviņš man tevi sūta!...

JOSKE. (*smejas*) Diez vai tavs dieviņš tev mani sūta!...

PINDACĪŠA. Es gribu pirkt tādu lakatiņu, kādu neviens nekad no tevis vēl nav pircis!

JOSKE. Tik maziņa man nav...

PINDACĪŠA. Tik lielu, Joske, tik ļoti, ļoti lielu! Un ar zelta strīpām! Un pirkt! Lai ko tas man arī maksātu!

JOSKE. Ko tad pārdevi – veci vai meitu?

PINDACĪŠA. (*smejas*) Veci, veci! Goda vārds!... Sēdi! Tēju dzersi? Kāds teica, ka esi Amerikā! Tu zini, mums jau pat Pičuks ar Auci un visu mazo aizbrauca. Gājis labi, tikai pēc tam ne īpaši labi... Bet gan jau būs labi!

Rosās ap virtuvi.

JOSKE. Viena esi?

PINDACĪŠA. Savedi Rūdim ko šūt?

JOSKE. Saimnieks mājā?

PINDACĪŠA. Kaut kur izskrējis – nemaz nepamanīju. Un tik agri...

Joske atģērbjas, sēstas pie galda. Drīz jau viņa priekšā kūp tējas krūze.

JOSKE. Kaut kādus jocīgus audumus pasūtīja – ķekatkniekiem esat sadomājuši šūt, vai?

PINDACĪŠA. Kūtiņai.

JOSKE. Kūtij?

PINDACĪŠA. Jēzus kūtij! Bētlemes kūtij – saimniece izdomāja. Visi lomas tēlosim. Ei, tev taču arī jānāk – tas taču izraēļu zemē viss notika! Ābramam arī!

JOSKE. Mūsu opapa opapa opaps tai dienā strādāja, bet pēc tam jau par vēlu bija – kūtiņa taču maziņa. Tā palikām bez tās kristīšanas...

PINDACĪŠA. Bet tas taču nekas! Var tagad!

JOSKE. Tagad par dārgu sanāks!...

PINDACĪŠA. Ai, nenes mani cauri!

JOSKE. Tev jau patīk.

PINDACĪŠA. Joske, es esmu tik laimīga!... Un mēs visi būsime laimīgi. Mēs tur pastāvēsim, tai kūtiņā. Padomāsim katrs par sevi, pareizi saimniece saka: tas būs svētīgi. Lai paliktu laimīgāki. Par saimnieci padomāšu, par leviņu...

JOSKE. Lai viņa bagāta paliek?

PINDACĪŠA. Ir tāda māte pasaulē, kas savai meitiņai to negribētu?

JOSKE. Lai saimniece būtu, pašai sava teikšana un darīšana?

PINDACĪŠA. Skaidrs!

JOSKE. Un vienos lakatiņos! Un zelta auskariem?

PINDACĪŠA. Ai, nerunā! Ko tad vēl var gribēt?

JOSKE. Un mērkaķis pie sāniem...

PINDACĪŠA. Jā!... Ko?!... Bet ko tad saimniece toreiz varēja darīt?!

JOSKE. Saimniece?

PINDACĪŠA. Bija viņš vecs mērkaķis, skaidrs – es jau vēl labi atceros veco Silmaču. Bet Dūdars klībs palika, un dzīvot gribas – kaut ko jau vienmēr dzīvē jāpiecieš. Ja leviņai tā būtu, pat nezinu: vai tad es kādam varu aizliegt laimīgam būt? Ko saki?

JOSKE. Un ar žīdu precētos?

PINDACĪŠA. Nē, to ne!... Ai, Joske, tu nedomā... tu pats jau esi ļoti labs...

JOSKE. Es taču zinu, kas es esmu, es zinu – tu nesarksti.

PINDACĪŠA. Tev jāsaprot – mēs te esam tik maz, cik mēs esam: varam ātri izzust...

JOSKE. Ja tu saimniece būtu, pārdotu man māju?

PINDACĪŠA. Nu, nē, bet tas nav kā tu domā...

JOSKE. (*pārtrauc*) Man ir viena māja un zeme klāt Upes pagastā – to dod prom, bet man jau nepārdos. Ja leviņa tava nopirktu. Par manu naudu. It kā viņa sev pirktu...

PINDACĪŠA. Kas tad tādai meitenei ticēs...

JOSKE. Iecelsim tavu veci uzvalkā, tevi pašu vienos jaunos lakatiņos iesiesim – tai pagastā jūs vienalga sveši cilvēki. Tad ticēs?

PINDACĪŠA. Tad varbūt... Bet tā ir liela nauda...

JOSKE. Mēs ar Ābramu un opapu esam daudz sapelnījuši simt gadus skriedami, stiepdami, krizdami un darīdami – to, kas citiem nepatīk: tam ticēs?

PINDACĪŠA. Neticēs...

JOSKE. Ja tavs vecis uzvalkā?

PINDACĪŠA. Tad ticēs.

JOSKE. Tam, ka es mazus bērnus ēdu – tam ticēs?

PINDACĪŠA. Jā... Ai, Joske, ko muļķo mani?!

JOSKE. Un tad es leviņu apprecēšu. Lai tā māja tad nonāktu man.

PINDACĪŠA. Un leviņa?

JOSKE. Viņa no manis šķirsies, aizbēgs.

PINDACĪŠA. Jā, tas var būt... Joske, tu speciāli tā runā? Nu, kādas muļķības tu te esi sadomājis?!...

JOSKE. Tikai mēs nevienam nekā neteiksim, un neviens nekā un nekad neuzzinās... Bet tu tiksi pie tādiem lakatiņiem, ka varēsi, nu, nezinu, sev arī kādu mājas stūri nopirkt.

PINDACĪŠA. Kas ticēs?...

JOSKE. Bagātam neviens neprasa, tu zini. Būsi saimniece.

PINDACĪŠA. Es jau komandēt nemāku...

JOSKE. Kārlēns komandēs un saimniekos. Viņš kaut ko prasīs, ja leviņai bagātība kā no debesīm nokritīs? Mantojums tur kaut kāds...

Brīdi kluss.

PINDACĪŠA. (*pēkšņi*) Bet, Joske!!!... Tu taču jau esi precējies!!!...

JOSKE. Nekliedz tik skaļi!... Tā precēšanās ar Zāru un tā precēšanās ar leviņu ir divas dažādas precēšanās – pie diviem dieviem. Jums ir viens, mums ir viens cits.

PINDACĪŠA. Ai, Joske, galva iet riņķī!... A, ja tomēr kāds uzzinās?

JOSKE. No manis jau nu ne. Ja no tevis, tad... tad tie lakatiņi sanāks kādai citai mammai, tie auskariņi citai meitai...

PINDACĪŠA. Cik viss sarežģīti – kā man tevi žēl, Joske: traka tā jūsu dzīve, ka tā jāpiņķerējas, ne?...

JOSKE. Es jau nopirktu bez piņķerēšanās.

PINDACĪŠA. Neviens negribēs...

JOSKE. Pasūti tūlīt Rūdim, lai tavam vecim uzvalku uzšuj – drēbi iedošu...

Kas ir – nav veča vairs? Esmu garām palaidis?

PINDACĪŠA. Ir vecis, ir! Skaidrs, ka ir!!!... Bet bez viņa nevar?

JOSKE. Tad jums abām ticēs? Bet viņam jau arī nekas nav jāsaka. Ja nebūs skaidrā, pat nepamanīs, ka māju meitai nopircis. Oi, nu ko es tev te tagad stāstu: pati gudra!

PINDACĪŠA. Kad to veci vajag?

JOSKE. Trešdien.

Pindaciša ir atradusi tukšo, vīra izdzerto pudeli un nu lej tajā no slēptuves izvilktu pienainu šķidrumu no lielas burkas, tad šķaida to ar ūdeni.

PINDACĪŠA. Man tikai sestdiena būs brīva.

JOSKE. Sestdien neko nevar darīt.

PINDACĪŠA. Kas jums ir ar tām sestdienām – ko darāt, ja neko nedarāt?

JOSKE. Tad var tikai domāt, par dzīvošanu domāt – nekādas rebes.

PINDACĪŠA. Katru nedēļu?! Visu gadu?!

JOSKE. Un tad vēl kādreiz nav izdomājies līdz galam...

PINDACĪŠA. Šausmīga dzīve – visu gadu...

Viņa velk mugurā kažoku.

PINDACĪŠA. (*par pudeli*) Vajag taču viņu kaut kā dabūt šurp – nomērties tam uzvalkam: kad iedzer, par zelta cilvēku paliek, tu jau atceries. (*čukst*) Būsim trešdien!...

Pindacīša laukā pa ārdurvīm, prom.

Brīdi kluss.

JOSKE. (*čukst*) Paldies tev, mans Dievs!...

Veras ārdurvis, pa tām strauji nāk iekšā Dūdars, viņam nopakaļ Tomulīša.

DŪDARS. Kur aitas, tur cirpēji! Sveiks.

Atbildi negaidot, nomet kažoku un nozūd saimnieku istabā. Joske ceļas, velk savu kažoku.

JOSKE. Tev kaut kas greizi nogāja?

TOMULĪŠA. Viņš par mani to neteica!

JOSKE. Pamanīju, nevar nepamanīt.

TOMULĪŠA. Viņš jau tā nemaz nedomā.

JOSKE. Tu arī runā, ko nedomā?

TOMULĪŠA. Mēs taču esam labi draugi, Joske. Es tā tiešām domāju.

JOSKE. Tu esi viena – piesargies.

TOMULĪŠA. Tā nav, tici man, lūdzu.

JOSKE. To es varu solīt - tas neko nemaksā: ticu.

TOMULĪŠA. Kas tev šodien uznācis?

JOSKE. Nekas, nekas – viss ir tāpat kā vienmēr. Un kā tev klājas?

TOMULĪŠA. Labi.

JOSKE. Man prieks, liels prieks! Manis te vairs nav – sliktā aura vairs nemaisās!...

TOMULĪŠA. Pagaidi!...

Tomēr Joske ir jau laukā pa ārdurvīm, prom.

No istabas nāk Dūdars – pārvilcis citas bikses, vēl kārtu siksnu.

DŪDARS. Kāpēc viņš te viens pats bija? Ko darīja?

TOMULĪŠA. Un kauns tev nav?

DŪDARS. Par ko tagad bija jākaunas?

TOMULĪŠA. Visu mūžu ar viņiem kopā...

DŪDARS. Un ja nebūtu – neviens jau nepadomā: kā tad būtu?!...

Dūdars sien sev ap gurniem kažoku. Turpmāk abi pusčukstus.

DŪDARS. Būs nosaldēts – apsēsties vairs nevar!...

TOMULĪŠA. Ir tik traki?

DŪDARS. Traki?! Četras stundas mīnus desmit grādos! Labi, ka ir otra būdiņa aiz dārza! Bet smieklīgi gan – saimnieks pusdienu blāuj: *aizņemts!*... Tikko velku bikses atpakaļ, jārauj atkal nost! Čulgas būs!...

TOMULĪŠA. Tev bija jāattīrās – esmu vainīga, ka ziema?

DŪDARS. Attīrījos, iztīrījos, paldies! Viss bedrē palika, izņemot skeletu...

TOMULĪŠA. Cik tu uz krūzi ievārīji?

DŪDARS. Cik iedevi, tik ievārīju!

TOMULĪŠA. Dullais, tas bija nedēļai! Es taču sacīju!

DŪDARS. Man stiprs organisms... Labi, nu, un kas tagad – viss pa tukšo?

TOMULĪŠA. Nezinu, neviens vēl nav bijis tik traki nocieties...

DŪDARS. Tas ir ļoti smieklīgi?

TOMULĪŠA. Tagad tev vajadzētu apgulties – pieslēdz durvis, lai neviens netraucē: itin kā pusdienu guli. Un tad sāk – ar diviem pirkstiem...

DŪDARS. Ko ar diviem pirkstiem?

TOMULĪŠA. Ko, ko – braucīt: augša lejā, augšā lejā. Kad masts būs augšā, tad ļauj nolaisties – tikai palēnām, nedzesē ar aukstu ūdeni. Un tad vēl divas reizes tāpat – tad vismaz divus mēnešus nekādu kreņķu nevajadzētu būt: būsi gatavs kad tik vajadzēs. Kas ar tevi? Jāskrien atkal?...

DŪDARS. Ar tevi kas?!... Es tev esmu teicis, ka man... man karogmasts neturas? Tās tējiņas bija priekš tam?!...

TOMULĪŠA. Tu teici... kaut kas nav labi ar Antoniju, un tavā vecumā jau...

DŪDARS. Man viss ir kārtībā! Es tevi lūdzu kaut ko citu sakārtot! Ja tu vari! Es teicu, ka Antonija... ka viņai ir kaut kas cits prātā, man šķiet, un es negribu, ka man tā šķiet, jo viņai taču nav un nevar būt nekas cits prātā – vai tad tā nav?

TOMULĪŠA. Bet masts jau arī svarīgs...

DŪDARS. Cits kaut kas ir svarīgāks!... Man vajag... kaut kā muļķīgi skan... man vajag pieburt, vai, viņu atpakaļ... nē, tas laikam ir pavisam stulbi?...

TOMULĪŠA. Bet tu taču esi pieaudzis cilvēks – kā Antoniju var mainīt tējiņas, kas jādzer tev?

DŪDARS. Es pamanīju, bet domāju, ka tu jau labāk zini... ka varbūt... varbūt man pašam vispirms kaut kā tur jāmainās...

TOMULĪŠA. Tev tā šķiet?

DŪDARS. Dažkārt, jā... Nē, es neesmu citāds palicis, ar mani viss ir tāpat, bet viņa... Viņa jau nu ļoti tevi vērtē...

TOMULĪŠA. Neesmu jau burve.

DŪDARS. Tad tā tomēr ir, ja? Arī esi pamanījusi?

TOMULĪŠA. Kas tad – tā ir? Jā, tā ir, ka tu viņu dabūji – tu gribēji un dabūji taču! Tu iepriekš nepazini viņu? Viņa ir mainījusies? Kā tad?

DŪDARS. Viņa... viņa... o, nolāpīts!!!...

Dūdars saķer vēderu un klupdams krizdams laukā pa ārdurvīm, prom.

No lauka iekšā nāk Antonija, met nost kažoku.

ANTONIJA. Kur tad mana saimniecīte? Rūdis arī nav?...

TOMULĪŠA. Gan jau paspēsim: vēl divas dienas.

ANTONIJA. (*smejas*) Tikko aiz kūts – stāv divi: levuks ar Kārlēnu, un bučojas. Jau nosarmojuši, bet vaļā nelaižas. Mums šitā kādreiz deguni gandrīz pēc tam nokrita. Ar to pašu Dūdaru, starp citu.

TOMULĪŠA. Un tagad?

Antonija ķeras pie virtuves kārtošanas – tā ir ģenerāltīrīšana: daudz kas lido atkritumos.

ANTONIJA. Kas tagad? Ar Dūdaru?... Nu, kā tu iedomājies – kas notiek, kad jau gatavs cilvēks sāk dzīvot kopā ar otru tikpat gatavu? Šorīt pat – laikam caureja: slapstās visu rītu ar pliku pakaļu gar pakšiem, bet man taču nepateiks. Rikšiem jož un vēl cenšas man uzsmaidīt... Nē, nu mīļi...

TOMULĪŠA. Kādreiz parunājat? Zvaigznēs paskatāties?

ANTONIJA. Neesam jau solījušies to darīt.

TOMULĪŠA. Aleksis vēl pa galvu vandās?

ANTONIJA. Ei nu, muļķā! Pati citai atdevu, ko tad te vairs lēkāt?

TOMULĪŠA. Dikti šodien meitenei grūti.

ANTONIJA. Es viņai jau trīs nedēļas ļauju nekā nedarīt, bet nē...

TOMULĪŠA. Šodien vispār nerunā, tikai guļ – nevaru saprast.

ANTONIJA. Lai līdz Ziemassvētkiem mazajam zeķītes uzada – labāk nekā gulēt.

TOMULĪŠA. Viņai jau te ieskrēju uzvārtīt...

ANTONIJA. Vēl jau bērns...

TOMULĪŠA. Pati arī negribi kādu tējiņu padzert?

ANTONIJA. Ko tad ar Dūdaru runājāt?

TOMULĪŠA. Nē! Par tevi taču ne! Par veciem laikiem runājām... ka citādi bija. Bija taču, vai ne?

ANTONIJA. Pičuks ar Auci esot pašķīrušies – esi dzirdējusi?

TOMULĪŠA. Jā, tā esot. Re, kā ir, kad aizbrauc...

ANTONIJA. Vieta vainīga, vai?

TOMULĪŠA. Jā, tā jau ir...

ANTONIJA. Tu visvairāk tur ap viņiem čubinājies – kāpēc viņiem tagad ir pajucis: nevari iedomāties?

TOMULĪŠA. Es pati neticu.

ANTONIJA. Es zinu, kāpēc mēs te visi varam pašķīrties – gan mazie, gan jaunie, gan mēs ar Dūdaru, bet viņi taču bija citādi... Bet laikam jau man tikai tā gribas domāt: pasaulē jau notiek tā, kā tas notiek, ne? Es ilgi domāju: nu, kas tas tāds ir, kas viņiem sapasēja, bet mums te nevienam nav? Nevaru saprast... Viendien es pat izdomāju: viņi abi mīlēja vienādi. Bet tas jau nav tas, vai ne?... Nu, viņi vienkārši mīlēja... bez nekādas lielas domāšanas... Nezinu, nesanāk pateikt. Bet tak ļoti kādreiz dzīvē gribētos, piekrīti?

Tomulīša vien asaras notrauš, klusē.

ANTONIJA. Nē, nu tagad jau skaidrs, ka esmu tikai kaut ko iedomājusies, bet to silīti jau arī atcelt nevar vairs. Es taču to sadomāju, lai kaut vienu vakaru Auce ar Pičuku te itin kā atgrieztos... Atkal jau muļķīgi?...

Tomulīša pēkšņi neveikli uz brīdi skauj Antoniju.

TOMULĪŠA. Cik tu esi laba!

ANTONIJA. Beidz! Tu pati zini, ka neesmu. Varbūt gribu, bet neesmu: esmu precējusies, jo vajadzēja, un divas reizes vajadzēja, pavadinājusi esmu un mans bērns ir dzīvs, bet nedzīvo te, pie manis, un... Nē, viss! Beidzam puņķoties!!!... Un tējiņas jau nu te nepalīdzēs – tu taču arī to zini, vai ne?

TOMULĪŠA. Ko tad sauci mani?

ANTONIJA. Cilvēki tev tic, viņiem tiešām šķiet, ka tu vari izdarīt ko tādu, kam viņi spēj noticēt, viegli noticēt, viegli saprast... Viņiem ļoti to vajag.

TOMULĪŠA. Un tev?

ANTONIJA. Man... tikai nedusmojies: es sevi pazīstu – esmu liela izaugusi... Un tāpēc citiem cauri redzu arī... Diemžēl vai par laimi, nezinu.

TOMULĪŠA. Diemžēl... Visi domā, ka tas ir patīkami...

ANTONIJA. Bet labi iedarbojas – skaties: Made pēc tās jūsu skandalēšanās raujas pa trim. Grib kaut ko pierādīt. Rīt vairs darba viņai nebūs.

TOMULĪŠA. Visur un visā pret!...

ANTONIJA. Tikpat nelaimīga, kā mēs abas.

TOMULĪŠA. Mēs tāpēc nedzeram!

ANTONIJA. Un tējiņas?...

Abas smejas, Tomulīša ņemas gatavot savas tējas tālāk.

TOMULĪŠA. Gribu kaut kā šiem iešķiebt savas mammītes un tētiņa vārdus: Paula un Jānis. Es pēdēja savā dzimtā – lai caur to viņu mazo kaut kas turpinātos.

ANTONIJA. Vajag?

TOMULĪŠA. Tētiņš teica, ka citādi pastardienā šie atpakaļ netikšot.

ANTONIJA. Būs tāda?

TOMULĪŠA. Protams... Zini, iedali man arī kaut ko tai kūtiņā spēlēt – es palikšu...

Tomulīša velk kažoku un ar karstas tējas podu laukā, prom.

Antonija kārto virtuvi – jo mirkli, jo enerģiskāk: arvien vairāk lietu lido atkritumos.

No jauna veroties ārdurvīm, pa tām spiežas iekšā pamatīga siena ķīpa, nopakaļ arī tās nesējs: Aleksis.

ALEKSIS. Kurā vietā tā kūts būs?

ANTONIJA. Es teicu, ka rīt – nekas vēl te nav gatavs.

ALEKSIS. Saimnieks teica, ka vajag...

ANTONIJA. Es teicu – rīt.

ALEKSIS. Kāda starpība?

ANTONIJA. Tāda, ka nemāki te ienākt, neizdomājis pilnīgi muļķīgu iemeslu.

ALEKSIS. Pati to kūtiņu izdomāji...

ANTONIJA. Vairs jau neko citu nedari – tikai domā, kā noķert mani vienu pašu. Lūdzu, noķēri! Dūdars uz poda, Kārlēns bučoņas, citi pie darba. Nu, ko tālāk?

ALEKSIS. Nemaz! Man arī darba pilnas rokas...

ANTONIJA. Nu, saki beidzot, ko gribi teikt – pietiek sieviņu mocīt! Pats to nemani, vai ne?

ALEKSIS. Nemaz...

ANTONIJA. Kad vajadzēja mani precēt, nobijies – *ko citi padomās*, bet tagad pašam jādomā par to, kas varēja būt, bet nav un nebūs! Un nebūs vairs nekad!

ALEKSIS. Būs... man...

ANTONIJA. Māja būs, dzimta būs! Tikai nebūs tās mazās pilsētas istabiņas vairs nekad! Jo es arī vairs nebūšu tāda vairs nekad – gatava nedomāt, ko kāds padomās, ko runās! Un tu to aizmirst nevari, un arī neaizmirsīsi nekad vairs! Tas vajā un vajās tevi! Nu, vismaz izdari, ko gribi darīt, ja pateikt nekā nemāki! Nē, arī to tu nemāki!...

Aleksis tomēr dara – strauji skauj Antoniju un kaisli skūpstā. Antonija ļaujas. Beidzis skūpstīties, Aleksis Antoniju vēl tura savās rokās.

ANTONIJA. Tagad es varu iet?

ALEKSIS. Nē!...

ANTONIJA. O! Tev ir plāni?!

ALEKSIS. Nē... bet es domāju...

ANTONIJA. ... ka es varētu tos tev izdomāt, ja?

ALEKSIS. Nē, es pats varu!...

ANTONIJA. Laid vaļā.

Aleksis tomēr vēlreiz skūpstā Antoniju. Ārdurvju vēršanos un Elīnas ienākšanu pamana vien Antonija – viņa mirklī tiek no Alekša tvēriena vaļā. Tad Elīnu ierauga arī Aleksis.

ALEKSIS. Sveika...

ELĪNA. Es... es... es pēc dzijas, zeķītēm...

Vairāk pateikt viņa nespēj – strauji griežas, ārdurvis pametot vaļā, prom. Brīdi kluss. Tad Aleksis apsēstas.

ANTONIJA. Nu?!

Aleksis dodas pie durvīm, tomēr neiet vis laukā, bet ver tās ciet un apsēstas no jauna.

ANTONIJA. Sēdēsi?!!! Viss pats nokārtojās, ja?!!!...

Viņa tver divieli, metas ar to Aleksi sist.

ANTONIJA. Skrien pakaļ!!! Skrien!!!... Celies, mērkaķi, celies, celies, celies!!!...

Aleksis vairās pa visu istabu, tad beidzot izsprūk pa durvīm laukā, prom.

Antonija turpat sakņūp, raud.

Tomēr klusums nav ilgs – jau atkal veras ārdurvis, un Antonija spiesta izlikties, ka nekas nav noticis: viņa turpina kārtot virtuvi.

Pa durvīm iekšā nāk Pindaciša – viņa rūgti raud, slauka acis lielā mutautā.

Novilkusi kažoku, brīdi vēro Antoniju, kura pat nepalūkojas atpakaļ. Tad

Pindaciša dodas uz virtuves galu, viņa raud bez mītas.

PINDACIŠA. Būsīt jau izsalkuši – jāsāk pusdienas gādāt...

Brīdi abas rosās pa virtuvi līdzās, tad Pindaciša klust.

PINDACIŠA. Ko tu dari?! Traka, saimniec?! Kāpēc vecās glāzes miskastē?!

Un mazais grāpītis?!...

ANTONIJA. Māja jāiztīra vienreiz! Nevar visu uz pasaules glabāt, nevajag!

PINDACIŠA. Bet visu?!...

ANTONIJA. Visu!!! Nopirksim visu jaunu!...

Pindaciša noslīgst uz sola un nu raud vēl skaļāk.

ANTONIJA. Mīļā mana, sāksim jaunu gadu pa jaunam! Vajag tikai vienreiz izlemt un tad vairs neatkāpties – lai cik smagi tas arī nebūtu! Aizmetam, aizmirstam visu veco, un sākam visu no jauna! Nu, tu raudi par pusplīsušām glāzēm un cauru grāpi?! Lai velns tos rauj! Ņemsim visu jaunu! Un pašas būsīm jaunas! Pasmaidi!...

Pindaciša gan atsāk raudāt.

PINDACIŠA. Man... man veča vairs nav...

ANTONIJA. Bija tomēr ko svarīgu sadauzījis? Atsaldējis?

PINDACIŠA. Izārstēju, bet... man atņēma...

ANTONIJA. Tavu veci? Kam to vajag?...

PINDACIŠA. Nemaz tik traki ar viņu nav... ja iedzer...

ANTONIJA. Made? Visu nakti abi pa klēti ņēmās...

Pindaciša apliecina, raudot vēl skaļāk.

ANTONIJA. (*pēc brīža*) Paklausies, lūdzu, drusku paklausies mani... Nu un? Nu un, ka vecis prom? Vai tad es nezinu, ka visi tie tavi lakatiņi zilumus piesedz? Un kurš to nezina? Lai viņš iet. Izmetīsim kopā ar visām glāzēm un grāpjiem, sāksim visu no jauna!...

Pindacīša brīdi klusē, tad tomēr raud no jauna.

PINDACĪŠA. Tev vecis mājās, tu nezini, kā tas ir...

ANTONIJA. Kā tad tu zini? Vēl jau tikko...

PINDACĪŠA. Bet es varu iedomāties! Un bērnam tēvs...

ANTONIJA. Kas sit jūs abas...

PINDACĪŠA. Piedod... piedod, saimniec, ka es te tā... Labi, jāķeras pie pusdienām...

Ceļas, bet Antonija sēdina viņu atpakaļ.

ANTONIJA. Labi, labi, labi – ko Dievs savienojis, to cilvēkam nebūs šķirt, atvaino... Es pati pusdienas uztaisīšu... Ko viņš pats saka?

PINDACĪŠA. Ko tad viņš – acis ripā un smaida.

ANTONIJA. Bet kur viņi abi liksies?

PINDACĪŠA. Neesot mūsu darīšana – sastrādāšot: viņai vēl esot pulveris iekšā, ne tā kā man, pa diviem esot... Nozaga, tavā mājā nozaga!... (*raud*).

ANTONIJA. Tad tev vajag viņu atpakaļ?

PINDACĪŠA. Par ko tad es te puņķojos?

Antonija atver logu, sauc pagalmā.

ANTONIJA. Kārlēn, pasauc Madi šurp!... (*ver logu ciet*).

PINDACĪŠA. Es lūgties neiešu! Nekad!...

ANTONIJA. Pagaidi, noskaidrosim, sapratīsim... Puņķus noslauki, savācies!

PINDACĪŠA. Varbūt es iešu jūsu istabā, ko? Nevarēšu uz viņu skatīties...

ANTONIJA. Un man tagad viss jānokārto?

PINDACĪŠA. Nē, nu, ne jānokārto... bet teici, ka noskaidrosi...

ANTONIJA. Labi, ej...

Pindacīša strauji saimnieku istabā, prom.

Pa ārdurvīm mirklī nāk iekšā Bebene.

BEBENE. (*sauc laukā*) Nāciet, nāciet tik iekšā! Tas jādzird visiem: lai pēc tam pa kaktiem nepjurstētu! Man slēpt nav ko! Iekšā, es saku!!!...

Viņai nopakaļ istabā ienāk leviņa ar Kārlēnu.

BEBENE. Nu, kur tad šī palika? Pa lodziņu izlēca? Zina gan, ko ēdusi!

ANTONIJA. Pag, pag, pag – kura tad te kurai to veci ir nocēlusī?

BEBENE. Viņa man! Grib nocelt, bet es nedošu vairs! Lai pat necer!... Vai, kādas te visiem lielas acis! Papletiet vēl lielākas – neesmu šodien lietojusi ne pili! Ā, jā – ja nu vienīgi tas šķīvītis man to galviņu ir pabojājis! Jā, tas nu gan

tā ir! Es tagad redzu visu daudz labāk un skaidrāk, un es varu pateikt visu, kā tas ir!... (*le viņai*) Tā tava mamma to tavu papu man pārdeva!!!...

KĀRLĒNS. To jau nemaz nevar!...

BEBENE. Jūsu mamma var to, ko nemaz nevar! Ko kristīgs cilvēks nevar! Vēl man piemaksāja, lai es pirktu! Man samaksāja, lai es tikai ņemu – visus savus lakatiņus man novēlēja!...

Ar troksni atsprāgst saimnieku istabas durvis – Pindacīša skriešus izskrien.

PINDACĪŠA. Nav taisnība! Kā viens cilvēks var melot?! Tik bezkaunīgi melot!!!...

BEBENE. Re, nav vis pa lodziņu izlēkusi... Nu, pastāsti, kas tad ir tā taisnība? Neatdevi man to veci?

PINDACĪŠA. Tas bija citādi... Pēc tā rīta trakuma es biju... ļoti, ļoti satraukusies...

BEBENE. Viņam ausis tagad esot nost, un tādu viņai vairāk nevajagot! Lai ņem, kas grib!

PINDACĪŠA. Tās ausis viņam tevis dēļ!

BEBENE. Man viņš tāds labāk patīk – nosaldēju nost pa nakti!

PINDACĪŠA. Dzērāt visu nakti, ālējāties!

BEBENE. Tādu viņu tev vajag?!

PINDACĪŠA. Nē!

BEBENE. Tad vajag vai nevajag tev viņu?!

PINDACĪŠA. Vajag!... Protams...

BEBENE. Ka tik vecis!...

ANTONIJA. Pagaidi, Made, tu tagad runā par baznīcā savienotiem cilvēkiem, ne veikalu!

Pa ārdurvīm iekšā nāk Rūdis ar Joski – abi nes audumu baķus.

PINDACĪŠA. (*Joskem*) Pasaki, lūdzu, vai Dieva svētītu laulību cilvēks var šķirt?!

JOSKE. Ja tas Dievs ir īsts...

PINDACĪŠA. Redzi, pat nekristītam cilvēkam ir vairāk saprašanas!

BEBENE. (*klusu*) Tu man viņu atdevi, un no tā neatkāpšos! Lai ko jūs visi nedomātu. Mēs vēl abi paspēsim. Neviens otru cilvēku nedauza, ja tas otrs nav vainīgs, ja tas otrs negrib!

IEVIŅA. Es to dikti gribu, ja?!

BEBENE. Tu esi bērns – tā tam jābūt.

PINDACĪŠA. Un bērnam ir jāzaudē tēvs – tam arī tā jābūt?

BEBENE. Atvedīšu, atrādīšu, kad sagribēsīt. Tikai diez vai pasvilpsit.

ANTONIJA. Bet neviens jau viņam pašam nekā nav vēl prasījis! Cilvēks, mīļie, nav lieta!

PINDACĪŠA. Ko viņš zina?!

BEBENE. To, ko tu zināt negribi!...

*Ārdurvīm veroties, pa tām nāk iekšā Pindaks, viņam nopakaļ Dūdars.
Pindaka ausis ir pamatīgi apsaitētas, viņš plati smaida – no reibuma. Arī
Dūdars smaida.*

DŪDARS. Vesela sapulce, jo labāk!... (*skauj leviņu*) Apsveicu, meitiņ!... (*spiež roku Kārlēnam*) Nu, turies, puis, turies! Precētam cilvēkam ne tikai prieki, bet krenķi arī nāk klāt!... (*visiem*) Laikam izmuldējos par agru, bet laimi jau kabatā nenoslēpsi – nu, sveiciet taču!

*Pirmais sakustas Joske – strauji uz ārdurvīm, taču Pindaciša veikli stājas
tam ceļā.*

PINDACĪŠA. Nē, mīļie, es gribu, lai visi, visi, visi, kas ir te, zinātu, ka tie nu gan ir jaunumi pat miesīgai mātei!... leviņ?!...

IEVIŅA. (*mulst*) Nu, mēs ar Kārlēnu... saejamies...

KĀRLĒNS. ... Vēl jau par agru...

ANTONIJA. (*Dūdaram*) Vai tikai tētis negrib kādas dāvanas jaunajiem jau sākt gādāt?

DŪDARS. Protams, es teicu, ka mēs noteikti palīdzēsīm, protams.

ANTONIJA. Un to naudu tev vajag jau tūlīt?

PINDACĪŠA. Viņš taču nekā nedzird!

DŪDARS. Ar kāzām un bērēm jau nejoko...

*Pindaks ir intensīvi centies saprast istabā notiekošo, jo patiešām nedzird –
kādēļ arī runā ļoti skaļi.*

PINDAKS. (*Kārlēnam*) Ja tu meiteni spaidi, tad ir jāprec, es tā domāju!...

Citādi tu laupi godu! Tad es tevi notesīšu zilu! Par to spaidīšanu...

PINDACĪŠA. (*arī skaļi*) Klusāk! Tu kliez! Tu kliez, jo nedzirdi!!!... Neviens te precēties netaisās!!!...

BEBENE. Visur un visā pret! Nekas taču viņai nav labi! Kurš kristīgs cilvēks kaut ko tādu var izturēt?!...

PINDACĪŠA. Kurš kristīgs cilvēks kaut ko tādu var izturēt?! Nāc, bērns!
(*Joskem*) Palīdzi mums līdz istabai tikt – vismaz viens cilvēks, kuram patiesība ir īstā patiesība, nevis tas, ko kādam gribas, lai būtu!...

Ņem leviņu un Joski, laukā pa durvīm, prom.

BEBENE. (*skaļi, Pindakam, palīdzot ar žestiem*) Viņi visi grib tev ko pajautāt, dzirdi?! Lasi no lūpām: viņi netic, ka tu iesi prom!... Ar mani iesi! Viņi visi domā, ka es esmu jukusi!...

DŪDARS. Ko es vēl nezinu?

BEBENE. (*Pindakam*) Nu, runā taču! Tu solīji mani ņemt, vai ne?!...

Pindaka smaids ne mirkli negaist no viņa vaigiem.

PINDAKS. (*Rūdim, skaļi*) Man uzvalku vajadzēs! Saimnieks prasa, cik tas maksā!... (*Kārlēnam*) Sit pieci sievastēvam!...

BEBENE. Tu dzirdi, auns tāds?!...!

PINDAKS. (*cenšas čukstēt klusu*) Man nekā tagad nav! Neredzi – saimnieks skatās, sūdi tevis dēļ sanāks!...

Bebene strauji laukā pa ārdurvīm, prom.

Brīdi kluss.

ANTONIJA. Nu, redzi nu, Rūdi, tā mums te iet! Citās mājās laikam ir mierīgāk, ko?

DŪDARS. Labi vismaz, ka jums jaunajiem viss ir skaidrs. (*Kārlēnam*) Tu man piedod, ka nenoturējos, bet es jau melojis neesmu: meitene laba, godīga, uzticīga, un tu jau arī tāds puisis, kādu pameklēt...

Ne vārda nebildis, Kārlēns strauji laukā pa ārdurvīm, prom.

ANTONIJA. Tu ko zini, Rūdi?

RŪDIS. Kas man jāzina?

DŪDARS. Atbrauc smalks skroderis no pilsētas, meitenei galva iet riņķī...

RŪDIS. Šūt es atbraucu, šūt! Visu dienu skraidu ap māju, nervu dakteri tēlodams – te viens nerunā, te otrs! Viss jau bija labi!...

DŪDARS. Tev taču arī tā meitene nepatīk, ko?

PINDAKS. Cik tas uzvalks nāk – pasaki saimniekam! Un pusi uz priekšu paprasi...

Rūdis laukā pa ārdurvīm, prom.

DŪDARS. (*smejas*) Kas mīlējas, tie ķīvējas!... (*Antonijai*) Kas ir? Kas tad atkal nepareizi?!...

Antonija neatbild – no jauna ķeras mēzt virtuvi, vēl sparīgāk nekā iepriekš.

DŪDARS. Kas neķīvējas, tam vienalga! Jā, tā es domāju! Ja ķīvējas, tad grib, lai tas otrs arī saprot. Ka ir jāmīl, kad tevi pašu mīl, un tad... tad ķīvējas! Nē, es jau atkal esmu muļķis, vai ne? Mēs visi esam muļķi, tikai tu viena zini, kā jābūt: kad mīlējas, tad sēž uz mūrīša sadevušies rociņās un stulbi smaida!...

PINDAKS. Jūs taču arī, saimniec, priecājaties, vai ne?!...

Antonija stingst, brīdi kluss. Tomēr pateikt viņa nekā nepaspēj: veras ārdurvis, aizelsies ieskrien Aleksis, viņam nopakaļ Tomulīša.

ALEKSIS. Pazudusi, nav!!!... Eļīna nav, nekur nav!!!...

DŪDARS. Kā nav? Kāpēc nav? Kur tad var pazust?...

ANTONIJA. (*loti skaļi*) Mīnuss divpadsmit grādi!!!...

Paķērusi kažoku, viņa izdzen visus laukā.

Vien Pindaks neizpratnē joprojām stāv un plati smaida.

PINDAKS. Cik labi cilvēki!...

*

II CĒLIENS

1. aina

Tā pati istaba Silmačos. Vēls 23. decembra vakars – laukā melna tumsa, istabā deg dažas lampas, sveces. Joprojām stūrī Alekša ienestais siens. Pār saimes galdu aizvērtām acīm pārlūkusi Tomulīša – virs raiba lakata viņa šūpo diegā ievērtu gredzenu: acīmredzami notiek gaišredzējums. Maģiskajā procesā bijīgi lūkojas Pindacīša un Bebene, abas kažokos ar karstas tējas krūzēm rokās.

TOMULĪŠA. ... tā vieta ir šaura, pavisam šaura, apkārt ķeburi kaut kādi... es redzu tikai sienas: arī griesti un grīda ir sienas... tur iekšā dzīvo daudz mazu dzīvību: vienas acis, acis, acis...

BEBENE. (*čukst*) Bet viņa tur ir?

TOMULĪŠA. ... jā, viņa tur ir – pašā viducī: tās daudzās acis skatās uz viņu, skatās nemirkšķinot...

PINDACĪŠA. (*čukst*) Vēl... dzīva?...

TOMULĪŠA. ... viņa elpo... viņa ir dzīva, viņa elpo vienmērīgi: es to dzirdu...

BEBENE. Garaiņi, garaiņi pa muti?!

TOMULĪŠA. ... viņa elpo... nē, garaiņu nav...

BEBENE. Tā ir silta vieta, paldies Dievam!

PINDACĪŠA. Nepīkst nekas?...

TOMULĪŠA. ... čaukst... pīkst – tie, kam tās svešās acis...

Pindacīša slāpēti iekaucas.

PINDACĪŠA. Šausmas!!! Tā arī domāju! Viss saskan, vai ne?!...

BEBENE. Kas tev saskan?

PINDACĪŠA. Šaura vieta, acis un pīkstinās – tas tavs šķīvītis!...

BEBENE. Ej nu, nemuldi!

PINDACĪŠA. Pati stāstīji! Tieši tāpat!...

BEBENE. Tur bija pavisam citādāk...

PINDACĪŠA. Viss saskan! Un kāpēc tad atrada tikai Elīnas zābakus: itin kā viņa pati būtu gaisā uzskrējusi – suns taču tur kautk sāka!...

TOMULĪŠA. ... nē, tas ir uz zemes, man tā šķiet...

PINDACĪŠA. Nevar viņai kaut ko uzprasīt?

TOMULĪŠA. To es vēl nemāku... (*beidz seansu*).

PINDACĪŠA. Ārprāts! Vēl bērniņš izkritīs... Bet varbūt tāpēc tieši viņu paņēma – viņi taču ir divi vienā miesā: izdevīgi!...

BEBENE. Neņemies! Aizej, paguli!

PINDACĪŠA. Tu vari tagad pagulēt?! Ejam, mums jāiet!

BEBENE. Ļauj drusku atsilt – deguns jau lāstekā!

PINDACĪŠA. Ņemsim tagad Gaiļu gravu!

BEBENE. Es tikai sāku te domāt: ja skaidrs, ka viņa pati nekur nebūtu gājusi, ja viņu nez kāpēc kāds ir nozadzis, kāpēc mēs pa mežiem un gravām skraidām?

PINDACĪŠA. Protams! Sēdēsim un gaidīsim, kad atpakaļ atvedīs!...

(*TOMULĪŠA!*) Ejam! Lai domātāji paliek domājot!

TOMULĪŠA. Nav jau jēgas meklēt tādu vietu Gaiļu gravā, man tā šķiet.

PINDACĪŠA. Tu taču pati tam tici? Nu... ko tu nupat redzēji?

BEBENE. Tu netici?

PINDACĪŠA. Ticu!... Bet ja nu tā šaurā, šaurā vieta ir tur, Gaiļu gravā... nolaidusies?

BEBENE. Būtu spoži uguņi, rūkoņa: es jau stāstīju...

PINDACĪŠA. Labi, tad nedarām neko?! Jau nakts un diena ir garām, un nav vērts vairs, ja? Tādā salā!...

Visas iztrūkstas, veroties saimnieku istabas durvīm – ar izēstiem traukiem rokā laukā nāk Dūdars: viņš ierasti nosviež tos virtuves galā. Dūdars lūkojas laukā pa logiem tumsā.

DŪDARS. Kur jūs vakar pusdienas laikā bijāt?

BEBENE. Mēs?... Mēs būtu Elīnu nolaupījušas?

DŪDARS. Es lieku visu kopā – ja jau viņa pati nekur nebūtu prom gājusi, kādam no mums bija taču kaut kas jāpamana, jāpamana, kaut kas tāds, kas nav kā katru dienu. Saliksim kur katrs bijis, un tad varbūt kas noskaidrosies. Piemēram, kur saimniece bija visu pusdienas laiku?

PINDACĪŠA. Nekur...

DŪDARS. Izkūpējusi bija?

TOMULĪŠA. Mēs abas bijām te, pa iekšu...

DŪDARS. Bija iemesls?

TOMULĪŠA. Mums ar tevi arī bija iemesls būt pa iekšu, ne?

DŪDARS. Es jau nebāžos jūsu klačās...

TOMULĪŠA. Kur tad?

DŪDARS. Te cilvēks ir pazudis! Divi cilvēki! (*Pindacīšai*) Nāc, iesim uz Gaiļu gravu!... (*ģērbjas*).

TOMULĪŠA. Saimniece ar leviņu uz Vanagu pusi vēlreiz aizskrēja.

DŪDARS. Es ko jautāju?

TOMULĪŠA. Tev taču viss jāzina!

DŪDARS. Un tev?...

Atbilde negaidījās, kopā ar Pindacīšu pa ārdurvīm laukā, prom.

BEBENE. Ko tad nesadalīji ar viņu?

TOMULĪŠA. Viņam arī ļoti gribētos redzēt to, ko ar aci neredz, bet nesanāk...

BEBENE. To var mācīties?

TOMULĪŠA. Viņam par vēlu.

BEBENE. Un man?

TOMULĪŠA. Tev to vajag?

BEBENE. Būtu zinājusi, ka atkal jau ir parasta diena, ka atkal jau nekas vairs nemainīsies, nemaz nebūtu kūrusi vakar to traci... Nevari paskatīties, vai man kaut kas vēl kādreiz spīd?

TOMULĪŠA. Es redzu, kas ir, bet neredzams – neredzu, kas būs.

Strauji veras ārdurvis, istabā skaļi ievēļas Kārlēns ar Rūdi – pārsaluši, noguruši. Kārlēns metas sildīties pie tējkannas, Rūdis piemet plīti malku.

BEBENE. Pārkurināsi! Jau divas dienas uguns neiziet...

KĀRLĒNS. Pie Meirānu lielā šķūņa kaut kādas pēdas bija, bet nekā, tukšs...

Tumšs kā kuilim... degunā...

BEBENE. (*pēkšņi*) Šaura vieta!!!... Siens! Acis! Tur pilns ar visādiem knišļiem pat salā varbūt! Sienas, griesti, grīdas – viss viens! (*Tomulīšai*) Ejam!

TOMULĪŠA. Izskatījās drusku citādi...

BEBENE. Ejam! Man bail vienai...

Abas sāk taisīties laukā.

KĀRLĒNS. Kāpēc lai viņa līstu sienā un tad vēl tur tupētu?

BEBENE. Viņa, teiksim, ir tur iebāzta, un nekā nesaprot varbūt!...

Bebene rauj Tomulīšu laukā pa durvīm, abas prom. Puiši sildās, dzer tēju.

KĀRLĒNS. Iedomājies, ko mēs tagad darītu, ja būtu kā agrāk? Pīpētu vai krāsni spridzinātu?

RŪDIS. Tas jau bija nejauši.

KĀRLĒNS. Bet labi tas žīds aizlidoja!... Kāpēc vairs nav jautri – nu, kad cilvēks paliek lielāks? Tā ir visiem?

RŪDIS. Aizvakar jau nebija nemaz tik bēdīgi.

KĀRLĒNS. Tikai ar iedzeršanu. Citādi baigi par daudz visādas domāšanas. Tev nav?

RŪDIS. Karlo, nu nav mums nekas ar Evu. Nav bijis un nav.

KĀRLĒNS. Mēs jau to esam izrunājuši, viss.

RŪDIS. Bet tu taču visviens visu laiku par to domā – es redzu!

KĀRLĒNS. Bet ja tā izskatās, un visu laiku izskatās...

RŪDIS. Nav un nebūs! Un viss. Un aizmirsti.

KĀRLĒNS. Nebūs?... Bet kāpēc tev nav – es tā dažreiz iedomājos: viss vietā, nauda lai nāk, bet nav. Un nebūs: tu pats saki. Neesi taču... Nē, man nav nekas pret... citādiem vīriešiem, tas laikam ir normāli: es jau nemāku spriest...

RŪDIS. Neesmu es citāds!

KĀRLĒNS. Paldies Dievam! Es jau sāku baidīties. Kad iedomājos, ka tāds te būtu blakus... nē, nu, nekas traks, tikai... jocīgi...

RŪDIS. Tad tev būtu mierīgāk...

KĀRLĒNS. Tas gan!... Tev tiešām neviena nav?

RŪDIS. Ir. Ir un nav reizē.

KĀRLĒNS. Precēta. Kas?

RŪDIS. Nav jau būtiski.

KĀRLĒNS. Es jau te – vilku kaktā dzīvodams, gribēdams nevienam nevaru izmuldēties! Es viņu pazīstu?

RŪDIS. Nevieni to nezina... bet tik grūti, ka esi viens pats... Neteiksi nevienam? Zvēri?

KĀRLĒNS. Zvēru! Lai vērsis mani nobada!

RŪDIS. (*pēc brīža*) Zāra...

KĀRLĒNS. (*pēc brīža*) Oho-ho-ho-ho-ho!... Bet tas taču nav iespējams!!!

RŪDIS. Jā, viņa ir precēta.

KĀRLĒNS. Tas štrunts, bet... Zāra!...

RŪDIS. Tāpēc nav cilvēks?... Viss! Es pajokoju!

KĀRLĒNS. Es jau nobijos! Nu gan joki!... Nē, tu nejokoji?!...

RŪDIS. Jokoju, skaidrs!...

Veroties ārdurvīm, brīdi neviens uz sliekšņa vēl neparādās. Tad pabāžas galva – tā ir ZĀRA.

Taču nākošajā acumirkļī viņa krišus iekrīt istabā – puīši metas celt Zāru augšā. Viņa ir pārsalusi: Zārai mugurā pārlietu plānas, kaut elegantas, drēbes. Runā viņa arī ar lielām pūlēm.

ZĀRA. Nespied, nespied, sāp!...

RŪDIS. Kas jums notika?

ZĀRA. Nevaru kustināt, nevaru – auksts!...

Puīši nes Zāru pie plīts atsildīt, satin segā un kažokā, Rūdis dzirda viņu ar karstu tēju.

KĀRLĒNS. (*klusu, Rūdim*) Jūs te randiņu sarunājāt?

RŪDIS. Nē, taču!... (*Zārai*) Es domāju, jūs pilsētā... Tagad jums jau vairs nav jābraukā apkārt pa pasauli: varat sildīties... Neraudiet, lūdzu, neraudiet! Kas noticis? Joske?...

Zāra māj ar galvu: vairs nespēj parunāt.

RŪDIS. Mēs te tikko, vakar abi... Ar viņu kas slikts? Šeit?

Zāra apstiprina.

KĀRLĒNS. (*klusu, Rūdim*) Drusku kā Ziemassvētku pasakā, ne? Dieva dāvana...

Atbildes vietā Rūdis šķeļ Kārlēnam pa pakausi.

RŪDIS. (*Zārai*) Gājis bojā? Joske!...

Beidzot nedaudz atsilusi, Zāra izplūst asarās.

KĀRLĒNS. Tas nekas, nekas!... (*atkal saņem no Rūda šķēlienu*).

RŪDIS. Viņš gribēja teikt, ka dzīvē jau visādi... notiek...

ZĀRA. Es gaidīju veselu stundu – tik daudz cilvēku te staigā iekšā, ārā...

RŪDIS. Mums te Elīna pazudusi.

ZĀRA. Zinu. Es gaidīju, kad jūs ienāksit un citi izies...

RŪDIS. Sasildīšu jūsu rokas...

Rūdis ņemas sildīt Zāru enerģiskāk.

KĀRLĒNS. Mēs neko par Joski nezinām.

ZĀRA. Bet vajag, vajag...

KĀRLĒNS. (*Rūdim*) Viņš taču viens pats aizbrauca, ne? Ko mums var piesiet, ja kas?!

RŪDIS. Tā notiek, tā notiek...

ZĀRA. Mīļo Rūdi, paldies – es bieži par tevi iedomājos: cik labi bija, kad mēs caurām dienām blakus sēdējām...

KĀRLĒNS. Labi, mani gaida...

ZĀRA. Pagaidi, Karlo – es, patiesībā, pie tevis!...

KĀRLĒNS. Es nekā nezinu!...

ZĀRA. Tāpēc jau es te esmu – lai tu zinātu!

RŪDIS. Kas viņam jāzina?

ZĀRA. Tava leviņa... tava leviņa precēsies...

RŪDIS. (*Kārlēnam*) Es nezinu neko - neskaties!...

ZĀRA. ... precēsies ar... ar manu Jozefu. Viņš grib viņu precēt, un viņa... viņa arī grib!...

Zāra sāk ļoti gauži raudāt, kādēļ Rūdis mierinoši skauj viņu.

KĀRLĒNS. Ko tu... Ko tu te runā?!... leviņa... un ar Joski!... Tas nemaz nevar būt, jo nevar būt!... (*Rūdim, par Zāru*) Viņa ir dzērusi?

ZĀRA. Tā ir!

Nu viņa pati skauj Rūdi un raud viņa azotē.

RŪDIS. Tā notiek, tā notiek...

Šoreiz Kārlēns šķeļ pa pakausi Rūdim. Tad viņš kā viesulis brāžas no istabas laukā, prom.

ZĀRA. Viņš jau aizskrēja? Tas taču ir daudz sarežģītāk!...

RŪDIS. Nekas, nekas...

ZĀRA. Ai, Rūdi, cik labi, ka tu te esi, cik labi. Es labprāt atkal braukātu ar tevi kopā, tev jau kleitas īpaši nesanāca...

RŪDIS. Nē, nesanāk... Protams, kopā... es varbūt... iesim varbūt, pavadīšu...

ZĀRA. Mīļais Rūdi!...

Kad viņi kaisli skauj viens otru, durvis veras un pa tām iekšā nāk Joske.

JOSKE. Rūdi!!!...

Abi laiž viens otru vaļā, tad Rūdis tomēr liek roku uz Zāras pleca.

RŪDIS. (*Zārai*) Es, kundze... es varu jums pakalpot!... Aizstāvēt...

Zāra tomēr metas skaut Joski.

ZĀRA. Mīļais!!! Jozef!!! Es mīlu tevi, Jozef!...

JOSKE. Es tevi arī, es arī Zāra mīļā!...

ZĀRA. Jozef!!!...

Viņa pēkšņi vēzējas un cērt Joskem divas skanīgas pļaukas, tad skauj no jauna.

JOSKE. Pārsalusi tu esi.

ZĀRA. Es miršu! Nomiršu, sasalšu vienā gabalā!

JOSKE. Tu esi mana mīļā, dārgā, vienīgā uz šitās pasaules, es taču saku!

ZĀRA. Un leviņa otra mīļā, dārgā, vienīgā!

JOSKE. Tu visu labi saproti!

ZĀRA. Nesaprotu un nesapratīšu, un nekad, nekad, nekad!

Viņa atkal skaļi pļaukā Joski, un atkal skauj.

JOSKE. (*Rūdim, par Zāru*) Viņa jau satika Karlo?

RŪDIS. Kas te notiek?

JOSKE. (*Zārai*) Tagad skrienam, citādi tavs Jozefs paliks par invalīdu!...

RŪDIS. Jūsu Dievs ļauj divas sievas precēt?

JOSKE. Mūsu Dievs ļauj būt laimīgam!

ZĀRA. Ja tu viņam acīs nespļauj, Jozef!

JOSKE. Viss, viss, viss – tu jau visu izdarīji: nekas vairs man nesanāks!

Zāra pļaukā Joski vēl, viņš smejas un poš to prom.

JOSKE. (*Rūdim*) Piedod, skroder, brīvu vietu nav – nedusmojies, ja!

ZĀRA. (*Rūdim*) Viņš ir ļoti labs, Rūdi, vai ne?

RŪDIS. Jā...

JOSKE. Bet tu esi drosmīgs.

ZĀRA. Cik labi, ka mēs satikāties, Rūdi!

Pēc vēl vienas Zāras pļaukas abi laukā, prom.

Brīdi kluss. Tad Rūdis metas uz virtuves galu, atrod Pindacišas noslēpto

burku ar pienaino šķidrumu un dzer no tā kārtīgu malku: kandža

acīmredzami ir ļoti stipra. Bet Rūdis dzer vēl.

Veras durvis, nāk Antonija.

ANTONIJA. Nosali gan, ko? Bet nu jau viss būs galā, man šķiet, viss cauri.

TOMULĪŠA te nav?... Rūdi, kas lēcies?... Tu nekrenķējies: es saprotu, ka tu

neesi šurp braucis pa mežiem saldēties, bet kas to varēja paredzēt? Es tev

skādi nomaksāšu, bet man tā vien šķiet, ka no rīta jau varēsi sākt šūt. Tu

paspēsi – riktīgs meistars esi izaudzis! Godīgi sakot, Rūdi, kad Dūdars

nodeva to savu saimniecību tev, es neticēju. Malacis!...

RŪDIS. (*pēkšņi*) Savu klibo kāju viņš man nenedeva! Tad es saprastu, kāpēc es tos putekļus te gadiem riju!...

ANTONIJA. Tu esi labs skroderis, ļoti labs...

RŪDIS. Riju un rīšu! Jo man liktenis tāds! Jūs visi esat brīvi un laimīgi, bet esat kādreiz par mani padomājuši?! *Labais skroderītis!!! Labā šujmašīna* – tas ir tas pats! Firma *Rūde! Rūde sašūs jums visu, lai jūs būtu laimīgi! Lai pat kūtī jūs izskatītos labi!*... Lai varētu padomāt par savām dvēselēm!...

ANTONIJA. Kas noticis, Rūdi?... Tev tomēr arī leviņa patīk?...

Rūdis skaļi, teatrāli smejas, metas laukā pa durvīm, prom.

Brīdi kluss, bet tad jau veras durvis un no lauka ienāk Dūdars.

DŪDARS. Ko tad šis klaigā?

ANTONIJA. Aiz durvīm klausījies?

DŪDARS. Jā, gribēju ar tevi vienu parunāt.

ANTONIJA. Tagad?

DŪDARS. Bez mums tur iztikš.

ANTONIJA. Ja katrs tā domās...

DŪDARS. Kaut kas grauž?

ANTONIJA. Kam būtu jāgrauž?

DŪDARS. Es gribu, lai Aleksis iet prom.

ANTONIJA. Kas tad nu pēkšņi?

DŪDARS. Elīna nekur nav ne aizvesta, ne aizrauta. Ir redzēts, kā viņa pa šīm pašām durvīm izskrēja. Un pēc tam Aleksis tai skriešu pakaļ aiznesās – arī no šīm pašām durvīm. Jo viņš pirms tam bija pa šīm pašām durvīm ienācis, pirms brīža. Jo tu te biji.

ANTONIJA. Pat no poda spiego?

DŪDARS. To jau tikai aklais vairs neredz.

ANTONIJA. Un ja nu tā nav?

DŪDARS. Bet tā ir.

ANTONIJA. Tu pats gribēji, lai viņš te paliek – ļoti prātīgi: ja visu savu naudu šai saimniecībā ieliec, bez kārtīga strādnieka jau nevar. Kas nu būs ar tavu naudiņu? Karlo vilks? Viņš jau sen prom skatās – tikai piebrauc tev, lai iekrātu pats savai mājai.

DŪDARS. Izdomāsim. Vispirms lai viņi iet prom.

ANTONIJA. Es taču tev lūdzos, lai Aleksis iet prom, tas bija mans noteikums, kad precējāties – esi aizmirsis?!

DŪDARS. Protams, jo zināji, ka nekas nav beidzies: tikai tā teici!

ANTONIJA. Kurš tad to izkārtoja, lai viņš toreiz sāktu šaubīties?! *Paskaties, cik drūms puisis staigā! Vai tad tādām būtu jāprecas?...* Būtu mēs apprecējušies un dzīvojuši laimīgi vēl tagad! Un arī bez tavas naudas!

DŪDARS. Viņam jāiet prom.

ANTONIJA. Jo nekā vairs nevar darīt, ja?! Kā tas tagad ir, tas uz mūžiem, ja?!

DŪDARS. Nē, tu viņu laikam tagad precēsi?!

ANTONIJA. Jā!... Un visiem pateikšu, kā tas viss patiesībā bija: ka precēju tevi, lai izpirktu grēkus. Bet iedzīvojos vēl lielākos! Pat mans bērns nedrīkst šeit dzīvot, jo tev nepatīk!

DŪDARS. Lai Tonija brauc šurp un dzīvo, es neiebilstu...

ANTONIJA. Un tu man tagad visu augstsirdīgi piedosi, ja? Kaut tev ausīs katru dienu skan tas, ko es teicu no sirds: *Aleksis man labāk patīk par tevi!...* Skan un skanēs mūžam!

Brīdi kluss.

DŪDARS. Labi, apprecēsieties. Un ko ar Elīnu, mazo?...

ANTONIJA. Jāatrod vispirms...

DŪDARS. Mēs abi, man šķiet, labi zinām, ka viņa nav tālu...

ANTONIJA. Es to sapratu tikai nupat, bet tu visā šajā bizošanā skatījies, labi zinādams? Lai... Tā kūtiņa tev ir kā dadzis acī, ja? Skaidrs, ka Jāzeps var būt tikai Aleksis, un Marija – tikai es: to tu izturēt nevarētu! Redz, cik labi viss sakārtojās ar to Elīnu, vai ne – kas vairs tagad par to kūtiņu domās?!...

DŪDARS. Es nebiju vainīgs, ka paliku klibs, bet tu biji vainīga, ka aizgāji pie vecā Silmača.

Dūdars ieiet saimnieku istabā, prom.

Brīdi kluss.

Veras ārdurvis – nāk iekšā Tomulīša.

TOMULĪŠA. Oh, aukstumiņš!... Bet mans gredzens rāda, ka viņa ir drošā vietā, un tas izskatās ļoti ticami. Nupat trakā Made aizrāva mani līdz uz Gaiļu gravu – tur gan ir baisi naktī! Bet skaidrs, ka nekā nav... kas ar tevi? Pārsalusi?...

ANTONIJA. Ko tavs gredzens rāda – kas tūlīt notiks?

TOMULĪŠA. Tu mani nebiedē!...

Antonija šauj Tomulīšai skaļu plauku.

ANTONIJA. Tavas gudrības dēļ kāds kaut ko atsaldēs, tas nekas! Duksis jau guļ kūtī ar plaušu karsoni!

TOMULĪŠA. Viņa bija tik nelaimīga – mēs nezinājām, ko darīt! Es baidījos, ka sīcis neizkrīt! Kur viņai bija likties? Sēdēt pirtiņā, gaidīt Aleksi?...

ANTONIJA. Nē, labāk visu pagastu sacelt kājās! Un tie zābaki nejauši mežā aizlidoja?

TOMULĪŠA. No sākuma domāju, kā nojaukt pēdas...

ANTONIJA. Un kur tad viņa pēc tam atrastos?

TOMULĪŠA. Nepaspējām izdomāt – viss tik ātri! Viņa gribēja uz pilsētu – tas jau būtu vēl sliktāk!

ANTONIJA. Šitā gan ir ļoti labi!

TOMULĪŠA. Bet kāpēc tad tas viss bija?! Es vainīga, vai?!

ANTONIJA. Ko tu zini?!

TOMULĪŠA. Ko tur nezināt?! Kāds aklaiss varbūt vēl neredz, kā tas Alekssis peld!...

ANTONIJA. Labi! Nav ko gari muldēt! Kur viņa ir?!

TOMULĪŠA. Sienā.

ANTONIJA. Ved! Ejam!...

TOMULĪŠA. Ko teiksim, kur bija?

ANTONIJA. Izdomāsim! Ejam!...

Abas laukā, prom.

Kā gaidījās aizdurvē, no saimnieku istabas laukā nāk Dūdars. Viņš taisnā ceļā dodas pie slēptuves – dzer no lielās Pindacišas burkas. Dūdars pat nesaviebjas. Slēpj burku, kad veras durvis. No lauka iekšā nāk Alekssis ar Pindaku – nosaluši sasārtuši. Pindakam joprojām apsēji uz ausīm, bet viņš smaida.

ALEKSIS. Nav nekur... Uh, auksts!... (*piemet plītī malku*).

DŪDARS. Pārkurināsi...

ALEKSIS. Kaut kas zināms? Nu, saki taču, ko klusē!...

DŪDARS. Nē, zināms nav nekas.

ALEKSIS. (*par Pindaku*) Es ļāvu viņam drusku ieraut – lai nenosalst: nekas traks.

DŪDARS. Tu esi atlaists.

ALEKSIS. Bet... bet viņš jau tagad nav pie darba, nakts!...

DŪDARS. Esi brīvs.

ALEKSIS. Par vienu dzērāju?!... Ko es esmu izdarījis?!

DŪDARS. Neko, pilnīgi neko. Rīt saņemsi algu un šķiramies kā draugi.

ALEKSIS. Tagad?! Ziemā?!... Un Elīna...

Bet Dūdars ir jau prom savā istabā – viņš ver ciet durvis Alekša deguna priekšā.

PINDAKS. (*skaļi*) Ko saimnieks saka? Nav, nabadzīte, atrasta vēl?

ALEKSIS. Nekliedz!!!...

Pindaks turpmāk cenšas čukstēt, bet tas visviens ir skaļi.

PINDAKS. Žēl, ka es tagad esmu ierāvis – citādi pateiktu visu, ko es par tevi domāju. Klieudz vien: tagad neteikšu neko. Pat nepadomāšu neko, priekšniek!... Ko stāvi? Atrasta tomēr? Slikti, vai? Beigta, vai?...

ALEKSIS. Nav beigta! Ejam meklēt!

PINDAKS. Nekliedz, es dzirdu!... Tu zini, ka tu esi labs priekšnieks patiesībā?

Kad atradīsim, tu palūgsi saimniekam manā vietā? Drusku tikai...

ALEKSIS. Ejam!!

PINDAKS. Es jau esmu laukā!... Kur tad vēl iesim?

ALEKSIS. Pagaidi! Klausies uzmanīgi: ja tu man vēl kaut ko stāstīsi par tiem saviem šķīvīšiem, es tevi sitīšu!

PINDAKS. Ko tu?

ALEKSIS. Si-tī-šu!!! Tevi!

PINDAKS. Par ko tad?

ALEKSIS. Par šķīvīšiem! Lidojošajiem!

PINDAKS. Made jau redzēja, es ne...

ALEKSIS. Nerunā vairs! Ne vārda vairāk!!!

PINDAKS. Tas viss esot bijis pa īstam: gaismas, troksnis...

ALEKSIS. Ejam!!!

PINDAKS. Atradīsim to tavu meiteni, kur tad var palikt...

Aleksis raušus izrauj Pindaku laukā pa ārdurvīm, prom.

Atkal – itin kā gaidījis, no istabas izsteidzas Dūdars, tomēr lielo burku viņš paņemt nepaspēj: veras ārdurvis, istabā nāk Pindaciša, leviņa un Kārlēns.

PINDACIŠA. Nav neviena, saimniek?

DŪDARS. Nav! Nav!!! Neviena te nav, skaidra lieta! Kas es tāds?!...

Atvainojiet, piedodiet, ka vēl te tirinos jūsu acu priekšā!...

Prom istabā, piecirdams durvis.

IEVIŅA. Kas šim lēcies?

PINDACĪŠA. Pārdzīvo par Elīnīti! Zelta cilvēks...

KĀRLĒNS. Nav neviena vairs...

IEVIŅA. Galvenais būtu Rūdi noķert...

KĀRLĒNS. Nezināju, ka var būt tik traki: viņš pilnīgi ģībsta, Zāru tikai ieraugot vien - āprāts!...

IEVIŅA. Ja viņš neizmuldēsies, es Zāru ņemu uz sevi – kas tad tur: nemūžam ar Joski. Āprāts!...

PINDACĪŠA. Klusāk!

IEVIŅA. (*Kārlēnam*) Tu neģībsti?... Mani ieraugot tikai.

KĀRLĒNS. (*smejas*) Ģībstu, skaidrs!...

IEVIŅA. Tagad es esmu pati?... Nu, varu kaut ko arī pati?...

Kārlēns noskūpst leviņu.

PINDACĪŠA. Elīnīte pazudusi, bet jūs te ņematies!...

IEVIŅA. Tēti apstrādāsi?

PINDACĪŠA. Bet, protams! Skrienam tagad!...

Visi laukā, prom.

Pēc brīža no istabas laukā Dūdars. Šoreiz viņš līdz burkai tiek – iedzer arī tāpat: neviebjoties. Kad viņš burku nolīcis vietā, pie ārdurvīm klauvē. Pēc brīža iekšā nāk ĀBRAMS.

DŪDARS. Oi, nu jau velli sāk nakts melnumā rādīties!...

ĀBRAMS. (*smejas*) Domāji, ka es miris, ja? Kad tev dēls sāk viens pats naudu pelnīt, tad tu, var teikt, vairs neesi dzīvs, tā ir.

DŪDARS. Man dēlu nav, nezinu.

ĀBRAMS. Ei, kas tad nu – pagasta bagātākajam saimniekam taču ir jāsmaida pat miegā, ne?

DŪDARS. Skaiti gan manu naudu.

ĀBRAMS. Ļaudis skaita, es tik klausos.

DŪDARS. Un tāpēc nakts vidū klāt gan!

ĀBRAMS. Manīju, ka gaisma deg...

DŪDARS. ... labāk redzēs, ko paņemt.

ĀBRAMS. (*smejas*) To gan ļaudis nerunā, ka tu saprātu būtu zaudējis.

DŪDARS. Jā, esmu zaudējis.

ĀBRAMS. Es jau saprotu, ka žīdiem sirdis nekrata, bet es daudz esmu dzīvē redzējis – tu jau pat visu nezini, kaut pazīsti mani 38 gadus. Jā, tikko nācu, izskaitīju – 38.

DŪDARS. Tāpēc, ka tevi pazīstu, arī esmu tur, kur esmu. Tikko sapratu! Kurš man, klibiķim, to šujmašīnu uz krīta iespieda, kurš? Lai taviem baķiem noiets būtu – tāpēc visu mūžu esmu pa svešām mājām un putekļiem mētājies! To visu tev vajadzēja!...

ĀBRAMS. (*smejas*) Aha, tu uzminēji...

DŪDARS. Tavuprāt, es tagad jokojos?

ĀBRAMS. Tu man toreiz prasīji, kā klibs cilvēks var bagāts palikt: gribēji Silmačam pierādīt. Prasīji, kā par žīdu palikt, ne?

DŪDARS. Bet paliku žīda kalps!

ĀBRAMS. Laikam vēls jau...

DŪDARS. Ā, negribas klausīties?! Tevis dēļ es tagad stāvu te, šajā vietā! Un nelaimīgs stāvu! Jo apprecējos tikai tāpēc, lai beidzot paņemtu no Silmača visu atpakaļ: vai par ko vairāk domāju?!

ĀBRAMS. Tur arī es tevi spiedu?

DŪDARS. Ja es nebūtu palicis bagāts, Antonija pie manis nebūtu nākusi! Un katrs šai pasaulē dzīvotu savu dzīvi! Un laimīgs dzīvotu! Ja nebūtu tavu baķu! 38 gadi – baķi, baķi, baķi! Tavs vergs es biju! Tu mani apzagi! Tāpēc jau jūs tēlojat muļķīšus: lai mēs nepamanītu, kurš uz kura te jā! Lūdzu, iekārtojies ērtāk – te viss, patiesībā, pieder tev! Laipni lūdzam!!!...

Dūdars ieiet saimnieku istabā, ar lielu blīkšķi piecirdams durvis.

Labu brīdi Ābrams sēž kluss, tad ceļas, lai dotos prom, taču no lauka iekšā nāk Joske.

JOSKE. O, cik es esmu pārsteigts, tēt! Kā tu te gadījies?! Es ļoti, ļoti brīnos! Nevaru pat iedomāties, ko tu te meklē!...

ĀBRAMS. Nu, ko es te meklēju?

JOSKE. Tas, ka es caur to Evu tikšu pie tādas mājas, kāda ne tev, ne opapam nekad nav bijusi, tā ir slikta rebe?

ĀBRAMS. Laba rebe. A kāpēc slēpi no manis?

JOSKE. Es taču zinu, ko tu teiktu: ņem labāk to naudu un brauc uz Ameriku!

ĀBRAMS. Jā, teiktu.

JOSKE. Bet es arī te varu būt laimīgs cilvēks! Es negribu, ka man tāpat kā jums ar opapu visu laiku jātēlo židiņš, jāākstās, lai tikai pircējs sajūtas gudrāks! Tavs pirmais bauslis!

ĀBRAMS. Pirmais ir cits – neesi lepns.

JOSKE. Es gribu, gribu lepoties! Mēs esam to pelnījuši, tēt! Un tagad tu nāc man to izjaukt – nebūsim lepni vēl desmit paudzēs! Tad mani bērnbērnbērnbērni dzīvos zelta pilī!... Nu, ko tu klusē?

ĀBRAMS. Tu ļoti raudāji pēc mammas, atceries?

JOSKE. Kurš bērns neraud, ja viņa nomirst?! Ko tu man tagad gribi ierīvēt?!

ĀBRAMS. Mamma ir dzīva. Tēpat netālu. Viņai arī bija apnicis. Viņa aizgāja pie saimnieka, lepna saimnieka. Samainīja tevi pret lepnumu – kā būtu noslēpusi, kas viņa ir, ja tu tur tāds apkārt mētātos?... Tikai neprasi, kas viņa ir: nez vai tev patiks tagad to redzēt. Oi, tikai nesāc te tagad puņķoties – liels esi jau... Bet es, īstenībā, nenācu tāpēc, ko tu domā. Es gribēju tev pastāstīt, kāpēc Zārai taisnība. Ja tu taisi rebes ar Dieva noliktu kārtību, tu viņam acīs spļauj. Jā, es esmu tev teicis, ka vari kādreiz paklusām drusku aiziet pie kādas citas sievietes: Dievs pats ir iekārtojis tevi tā, ka tev ir sirds un miesa, un tām ir tiesības brīvi dzīvot. Bet tu nedrīksti ar Dieva laulību rebes taisīt, nedrīksti to likt rēķinā... Dievs tad tevi nemīlēs. Un tāpēc tu pats sevi vairs nemīlēsi. Viss ir vienkārši... Bet... nu, dari, kā pats izdomā...

Ābrams ceļas un dodas laukā.

Negaidīti atsprāgst saimnieku istabas durvis – pa tām izbrāžas Dūdars.

DŪDARS. Zini, nemuldiess!!!... Nekad es neesmu rēķinājis! Es tikai esmu ļoti, ļoti gribējis! Mana sirds ir gribējusi! Bet no taviem tīkliem pat paša dēls nevar izpiņķēties!...

ĀBRAMS. Lai tev, saimniek, priecīgi svētki. Lai labs prāts...

Ābrams laukā, prom.

DŪDARS. Pagaidi!... (*Joskem*) Re, atkal nerunās! Kas tā jūsu tautai par tādu modi – tikai tad, ja izdevīgi, tikai to, kas izdevīgi!... Ei, tu dzīvs?... Ko tad tu te skumsti – tētīm toreiz bija ko turēt! Īsta skaistule bija, bet tagad...

Strauji veras ārdurvis, pa tām iekšā Antonija, viņai nopakaļ Tomulīša.

ANTONIJA. Nav te?!... Nav, nav bijusi?... Viņa ir pazudusi – tukšs kūtsaugšā!

TOMULĪŠA. Ka tikai nav...

ANTONIJA. Nepiesauc!!! Jāizložņā pļavas gals – tur kaut kāds pēdas!...

Viņa uzmet Dūdaram kažoku, izstumj abus ar Tomulīšu laukā, prom arī pati.

Labu brīdi kluss. Joske sēž nekustīgs, nemirkšķinot veras vienā punktā.

Viņš nesakustas pat tad, kad no lauka iekšā nāk Elīna.

ELĪNA. Auksts, šausmīgi auksts, auksts!...

Viņa uzliek plaukstas uz nokarsētās plīts virsmas, taču Elīnu tā nesvilina.

ELĪNA. Joske, kur pilsētā ir tāda vieta, kur mazus bērņus atdod prom?... Tu nezini, var tikai tad dot, kad jau piedzimis, pirms tam ne?...

Joske gan joprojām nekā sev apkārt nemana.

Kaut plīts kuras rūkdama, Elīna ar spēku bāž tajā iekšā vienu pagali pēc otras.

ELĪNA. Auksts, auksts, cik auksts!...

Viņa apguļas uz plīts virsmas, versmi nejudama. Vien pēc brīža Elīnu no tās norauj no lauka ieskrējušais Aleksis.

ALEKSIS. Mēs neesam cilvēki?! Tu, tikai tu, tu viena!!! Un kas mēs esam, ko?! Ko tu smaidi?!!!...

ELĪNA. Es eju prom... prom, pavisam...

ALEKSIS. Tu?! Viņa ejot prom?!... Mūs abus met no šejienes laukā, izmet!

Par to izmet, ka es esmu labs strādnieks? Kā tu domā – par citu ko?!

Saimnieks met! Viņš taču neko nevar zināt, bet met! Bet viņš zina kaut ko citu.

Viņš zina, ka visa māja veselu nakti, dienu un vēl vienu nakti meklē vienu

strādniecīti! Viņiem gan to ļoti vajag?! Man arī nevajadzētu!!!... Ejam, ejam

krāmēt mantas! Sasildīsies!...

Viņš stumšus izstumj Elvīru laukā, abi prom.

Klusuma vidū joprojām sēž neko neredzošais Joske.

Pēkšņi viņam aiz muguras uzzibsnī spilgtas liesmas – tās ložņā pa griestiem līdzās plīts skurstenim. Liesmas kļūst biezākas un aizvien spožākas.

Vien pēc brīža dzirdama rosība un balsis pagalmā, attāli saucieni: Deg!...

Jumts deg!!!... Vēl pēc brīža istabā iebrāžas gandrīz visa saime.

VISI. Deg!!!... Ugungrēks!!!... Ūdeni!!!...

DŪDARS. Joske?!!! Tu?!!!...

VISI. Ūdeni, nes ūdeni!!!... Deg!!!...

2. aina

Tā pati istaba Silmačos. 24. decembris, diena.

Pa logu iekšā spīd spoža saule.

Dzirdams, ka uz jumta kāds rosās, ik brīdi klaudz āmurs. Plīts ir nojaukta, caurums griestos pielāpīts. Virtuves gals nokvēpis, taču nu to berž un poš Pindacīša ar Bebeni.

Pie sava skrodera galda sēž un strādā Rūdis – viņam līdzās uz stangas karājas dažnedažādi gatavi apģērbu gabali. Kārlēns ar leviņu istabas vidū beidz iekārtot Bētleemes kūtiņu – te nu vēl vairāk siena, īstu aizgaldu gabali, uz malkas āža uzstutēta sile. Tagad un turpmāk leviņa ik pa brīdim skrien pie loga, kā kaut ko gaidīdama.

Pie saimes galda sēž Tomulīša, sien kādus sīkus maisiņus, šķiet, rotājumus.

TOMULĪŠA. ... Nekas nekad nenotiek vienkārši tāpat – es jau viņai teicu: *varbūt tas tavs vadātājs kādam bija vajadzīgs?...* Tev pašai varbūt, un mums visiem citiem arī... Viņa taču ir klūdusi un maldījusies trijās priedēs – pilnīgi neticami! Un pats galvenais – ja tā būtu parasta apmaldīšanās, viņa taču būtu ragā, vēl saulei nelecot. Bet viņai pat asaras uz vaigiem nav sasalušas! Un vilki!...

KĀRLĒNS. Kā Marijai...

TOMULĪŠA. ...Arī pa dienas laiku mēs esam viņai staigājuši pavisam tuvu garām un tomēr neesam sastapušies – tas nav brīnumaini?!...

BEBENE. Bet ko tad tavs gredzens rādīja, ja viņa visu laiku pa mežu blandījās?

TOMULĪŠA. Es uzprasīju! Tieši tad esot ielīdusi Vanagu sienaugšā, tikai uz mazu brītiņu: viss sakrīt...

PINDACĪŠA. Es par tiem zābakiem domāju – kāpēc pameta?

TOMULĪŠA. Lai pēdas jauktu.

BEBENE. Viņa jauca pēdas?...

TOMULĪŠA. (*smejas*) Nē, taču!... Noteikti pajautāšu: tiešām jocīgi...

KĀRLĒNS. Kāpēc tad mums tas Elīnas vadātājs bija vajadzīgs?

PINDACĪŠA. Lai... lai mēs drusku paraudātu.

BEBENE. (*Kārlēnam*) Ko tu smeijies? Kurš tad te skraidīja kā pūķis pa nakti, leviņu meklēdams?

IEVIŅA. Tu raudāji?

KĀRLĒNS. Dusmīgs es biju!...

PINDACĪŠA. Cilvēks jau sāk domāt par sevi tikai tad, kad nav vairs labi...

BEBENE. Tad jau sanāk, ka tai kūtiņā nedrīkst būt labi – saimniece teica, ka mēs tur domāšot, par sevi domāšot...

IEVIŅA. Rūdi, nu pasaki, lūdzu, kas mēs katrs būsim!... Labi, atbildi tikai *jā* vai *nē* – to taču saimniece nav tev aizliegusi?!... Tā baltā kleita būs man?

Rūdis smejas, bet neatbild – strādā tālāk. Ieviņa atkal pie loga.

KĀRLĒNS. Nu, nav?

IEVIŅA. Nē...

PINDACĪŠA. (*Tomulīšai*) Sīcim viss kārtībā, spārdās?

TOMULĪŠA. Jā, sadevu vēl visādas tējiņas...

Tomulīša ir beigusi siet savus maisiņus - nu viņa liek katram virsū plaukstu un ar aizvērtām acīm kaut ko bez skaņas turp čukst: acimredzami tā novadot maisiņiem kādus īpašus spēkus.

BEBENE. Kā tas Aleksis pārdzīvo – šausmas!

PINDACĪŠA. Un saimnieks!... Divas naktis nav gulējis – bail, ka nenogāžas no tā jumta.

BEBENE. (*palūkojas pa logu augšup*) Viņš tikai trepes tura – pa augšu Aleksis ņemas.

PINDACĪŠA. Kārlēnu nelaidīšot, pats iešot – galīgi sareibis no visa. Brokastis ēda te pie galda arī...

KĀRLĒNS. Nākošnedēļ vilks iekšā trubu un podu arī priekšnamā nesīs.

PINDACĪŠA. Satrakojies...

BEBENE. Visās mājās ūdens iekšā – tu tikai skraidī.

PINDACĪŠA. Gabals jau nenokritīs. Un pods smirdēs...

IEVIŅA. Ne jau būdu ar visu bedri iekšā stieps – ar ūdeni būs!

PINDACĪŠA. Tas jau nu gan dzīvē ir galvenais – lai sūdam labi!

IEVIŅA. Ka tikai nekas nemainītos!

PINDACĪŠA. Gribējām vakar mainīt – kas iznāca? Kauns pa visu ģīmi: sveši cilvēki vēl mani dzīvot māca...

BEBENE. Par mani tu nespried – nav man kauns par tavu veco! Tev pašai jābūt.

PINDACĪŠA. Ne jau par to – es leviņai...

IEVIŅA. Mammu, sarunājām taču – aizmirstam!

BEBENE. Ko es nezinu?... Par to, ko Ābrams jums tur skaidroja?

IEVIŅA. Kāds vēl tev Ābrams?

BEBENE. Pēc tam, kad uguni nodzēsām: apklusāt, kad pienācu.

IEVIŅA. Ko tādi Ābrami saprot?

PINDACĪŠA. Nemaz nebiju pamanījusi – gudrs, labs cilvēks...

BEBENE. Nu, nu, nu?! Pastāsti man ar!

KĀRLĒNS. Šovakar mēs visi gudri būsīm – tai kūtiņā visi žīdi: Bētleme taču.

BEBENE. To nu gan tā nedala – tur visi būs kristieši.

IEVIŅA. (*Rūdim*) Nu, kas tad tur būs?

BEBENE. Tur būs Marija, Jāzeps noteikti, Jēzus silē un... ķekatnieki visādi.

KĀRLĒNS. Nē, tur gani ir un eņģeļi!

BEBENE. Nav tik būtiski. Galvenais, ka viņiem tur visiem ir tie svētki...

KĀRLĒNS. Viņi brīnās, nesvin jau vēl neko – tie trīs gudrie no Austrumiem arī atnāk tikai tāpēc, ka tas zvaigznēs ierakstīts, ka Jēzus ir dzimis, ka jānāk: neviens jau patiesībā vēl to nemaz nezina. Nojauš varbūt...

BEBENE. Nu? Un ko dara?

PINDACĪŠA. Gan jau kaut ko dara: ja saimniece grib, viņa zina.

BEBENE. Stāvēsim un klusēsīm visu vakaru!...

PINDACĪŠA. Beidzot tev būs tāda iespēja!

BEBENE. Zini ko... zini, šodien tāda diena, ka es neko neatbildēšu! Tu jau nemaz nezini, cik labs cilvēks es esmu: tagad redzēsi.

IEVIŅA. (*Rūdim*) Tad eņģeļi ir? Baltās kleitās?

RŪDIS. (*smejas*) Vispār ir...

Kārlēns pie loga.

IEVIŅA. Nāk?

KĀRLĒNS. Nē...

Bebene pasmaržo Tomulīšas maisiņu un ģībst – visi metas Bebeni celt, tad stīvē augšā uz galda.

PINDACĪŠA. (*Tomulīšai, par maisiņiem*) Ko tu tur esi iesējusi?!

TOMULĪŠA. Neko īpašu!...

BEBENE. Ā-ā-ā-ā-ā-ā...

Tomēr kad Pindaciša jau grasās viņai liet virsū ūdeni, Bebene neiztur un sāk skaļi smieties.

BEBENE. Senču gari mani nogāza: baigi stiprs!... (*Tomulīšai*) Tu gan māki...

TOMULĪŠA. Pampst! Pampst!... Tev vaigi pampst!...

Visi saskrien lūkot Bebenes seju.

TOMULĪŠA. Šausmas! Pampst, vai ne?!...

PINDACĪŠA. Jā!...

KĀRLĒNS. Palīgā! Palīgā, plīsīs!...

IEVIŅA. Jā!... Rūdi, adatu!!!...

Bebene ķeras pie vaigiem, lec augšā uz galda.

PINDACĪŠA. (*Tomulīšai*) Dari taču kaut ko!

BEBENE. Palīdzī!!!...

Viņa metas pie spoguļa un tikai tur ierauga, ka apmulļkota – nekāda pampuma nav. Visi smejas.

Tad smejas arī Bebene pati – viņa gan visus pa jokam iedunkā.

PINDACĪŠA. (*lūkojas pa logu*) Itin kā nekāda ugunsgrēka visu nakti nebūtu bijis: kāda saule, cik skaisti!...

BEBENE. Saimnieku vietā es matus no galvas plēstu, bet šie bučojas...

TOMULĪŠA. Nodzēsām – tāpēc, un Elīnu atradām.

BEBENE. Aleksis raudāja...

PINDACĪŠA. No laimes.

BEBENE. Kaut ko tur baigi runājās visi trīs ar saimniekiem – nevarēju saprast tik tālu.

PINDACĪŠA. Tāda laime...

IEVIŅA. (*pie loga*) Viņš iznāca!!!... Slēpjamies! Kārlēn, logi!... Rūdi, kur ir?!...

PINDACĪŠA. Nē, nevajag!... Tas būs par traku.

IEVIŅA. Mamm?! Izbeidz atkal!

PINDACĪŠA. Gan jau būs izgulējis. Un vai tad bija tik briesmīgi?

BEBENE. Nē, nemaz nebija?!...

PINDACĪŠA. Pati jau tu viņam tos šķīvīšus piebūri.

IEVIŅA. Slēpjamies!

BEBENE. Es tikai savus sapņus stāstīju – nedrīkst, vai?!

PINDACĪŠA. Būs izgulējis. Es parunāšos.

IEVIŅA. Vakar jau runāji!

PINDACĪŠA. Tik traki jau nebija.

IEVIŅA. Nē! Tikai divas reizes norāvies! *Svētās liesmas – nedzēsiet! Lai deg, lai nodeg!... Šķīvītis, šķīvītis, šķīvītis...*

PINDACĪŠA. Tas ir tavs tētis!

IEVIŅA. Jā! Jā, ir tas mans tētis!...

Apraudas, laukā pa durvīm, prom.

Kārlēns grib skriet nopakaļ, bet Pindacīša attur.

PINDACĪŠA. Viņš jau parasti izguļ, būs labi!...

Patī nopakaļ leviņai, prom.

TOMULĪŠA. (*Bebenei, pēc brīža*) Dieviņš tevi sargāja...

BEBENE. Viņu jau arī žēl... (*Kārlēnam*) Es jau tračus tikai pa svētdienām taisu – citādi mani var arklā jūgt: tu jau zini.

TOMULĪŠA. Ko tu bērnam uzbāzies?

BEBENE. Kurš tad paliks Alekša vietā, kad šie uz Ameriku aizbrauks?

TOMULĪŠA. Kur to rāvi?!

BEBENE. Ja tā notiks, ņemsi mani?

KĀRLĒNS. Es jau vēl nezinu...

TOMULĪŠA. Nevienš te nav pielaulāts.

BEBENE. Bagāta māja, laba alga, meitene pie sāniem...

KĀRLĒNS. Ņemšu!

TOMULĪŠA. Kurš tad pasaulē došoties, kamēr bērniņu nav?

KĀRLĒNS. Bez naudas jau arī to nemaz nevar...

BEBENE. Prātīgi rūkts!... (*skatoties pa logu*) O! Šis skrien viņam virsū! Ar lauzni! Kārlēn, skrienam!!!...

Bebene steigšus laukā, Kārlēns nopakaļ, abi prom.

Brīdi kluss – vien šujmašīna klakst.

RŪDIS. Varu kādu tēju no tevis nopirkt?

TOMULĪŠA. Pret sirdssāpēm.

RŪDIS. Nē, kāpēc?!

TOMULĪŠA. Tāpēc, ka pūslim un sirdij vēl par agru.

RŪDIS. Tāpēc, ka es kafiju nedzeru.

TOMULĪŠA. Bet vajag dzert! Jo pamosties vajag – saņemties un pasapņot. Un nebaidīties. Tu jau pat klibot sāc kā Dūdars, neesi pamanījis? Lai būtu attaisnojums visu mūžu šitajos putekļos nosēdēt... Atvaino, man laikam gan tur nav jājaucas, tikai jauns taču vēl...

RŪDIS. (*pēc brīža*) Kāpēc tad tu kafiju nevadā apkārt – midzini visus ar tām tējiņām?

TOMULĪŠA. Vajag viņiem... Tev taisnība, būs jābeidz! Zīlēt sāksu! Kaut vai izlikšos, ka zīlēju – tikai nesaki nevienam! Sapņus uzzīlēšu, tālāk jau paši!...

Veras ārdurvis, pa tām iekšā nāk Antonija.

ANTONIJA. Cik skaista diena! Dieviņš mūs mīl!

TOMULĪŠA. Iešu sniegavīru velt!

ANTONIJA. (*smejas*) Tu?!...

TOMULĪŠA. Visu mūžu esmu sapņojusi, bet ja bērnu nav, neērti kaut kā... Un jums taču ar Rūdi svarīgas darīšanas!

Tomulīša laukā, prom.

ANTONIJA. Kas te šodien notiek? Pusmājas nost – visiem būtu jāraud, bet visi dzied!...

RŪDIS. (*par šujamo*) Pēdējais eņģelis.

ANTONIJA. Nekur tu šodien nebrauksi.

RŪDIS. Man sarunāts – Ziemassvētki, brālis gaidīs...

ANTONIJA. Šķirties šie netaisās – tu taču visu mūžu no viņas nebēgsi...

RŪDIS. No kā tad?... Es nebēgu nemaz...

ANTONIJA. Tev būs izdevība priecāties, ka ir tik skaistas sievietes pasaulē – pats Dievs tev to šovakar izkārtot! Tu taču varētu stundām skatīties vien uz Zāru, ne?

RŪDIS. Jā, bet...

ANTONIJA. Tad skaties, un priecājies! Neko nedomā – vienkārši priecājies!

RŪDIS. Tu arī priecāsies... vienkārši priecāsies? Par Aleksi.

ANTONIJA. Nu, jā, varbūt... Bet laikam jau pietiekami esmu izpriecājusies, laikam beidzot varu sākt dzīvot.

RŪDIS. Laikam?

ANTONIJA. Noteikti, varu, tici man! Labi, netici – paliec šovakar un pats pārbaudi, kā tas notiek. Pēc tam parunāsim.

RŪDIS. Labi...

ANTONIJA. Iedod sarakstu – šis tas būs jāpāršuj: mainīsim dažas lomas.

Rūdis dod Antonijai rūpīgi noglabātu papīra lapu – viņa tajā ar zīmuli palabo kaut ko.

ANTONIJA. Te tev būs drusku vairāk jāpāršuj... te mazāk... te derēs tāpat, ne? Paskaties mērus.

RŪDIS. (*par sarakstu*) Labi, varēs... Bet... bet tā jau nemaz nevar būt!...

ANTONIJA. Tā būs. Saimnieks beidzot nomērījās?

RŪDIS. Neļaujas.

ANTONIJA. Izej pagalmā - šodien ļausies.

Rūdis ģērbjas.

ANTONIJA. Kas Zārai ir tāds, kas nav mūsu meitenēs?

RŪDIS. Nesmaida taču neviena... Izņemot tevi, varbūt...

ANTONIJA. Vai tad?... (*smejas*) Jā, laikam gan!...

Kad Rūdis ir gatavs doties laukā, Antonija viņu noskūpstā – Rūdis stipri mulst.

ANTONIJA. Tici man: ir dzīve ir skaista! Ej taču, nestāvi!

Rūdis laukā, prom.

Durvis nepaspēj aizvērties – pa tām sasārtis iekšā nāk Aleksis.

ALEKSIS. Mēs izlīgām – tagad varam nākt? Es izlūdzos, viņa saprata... Ir kas mainījies?

ANTONIJA. Nē, nē – nāciet, nāciet!...

Aleksis laukā, prom.

Atkal jau durvis nepaspēj aizkrist – iekšā nāk Dūdars: arī sasārtis, enerģisks.

DŪDARS. Nomērījos!

ANTONIJA. Es tev kaut ko gribēju teikt.

DŪDARS. Es pirmais!

ANTONIJA. Zinu, jumtu aizlāpījāt – man prieks.

DŪDARS. Nē, kas cits.

ANTONIJA. Pods būs iekšā.

DŪDARS. Es izdomāju, ka es tomēr negribu to naudu viņiem dot: izskatīsies, ka es atpērkos no sievas mīļākā, nopērku viņam biļeti, lai no acīm prom – un, protams, ka uz Ameriku: lai uz mūžiem.

ANTONIJA. Svarīgi kā izskatīsies?

DŪDARS. Jā. Svarīgi kā man pašam tas izskatīsies. Nē, es nesaku, ka nevajag viņiem to naudu dot vispār – lai brauc, bet dod tu: no manējās... Bet vēl pirms tam izšķirsimies, labi?... Es to zināju, bet tik grūti bija atzīties: tikai vecā Silmača dēļ mēs nu esam tur, kur esam. Bet mūsu pašu dēļ... Nē, es

nesaku, ka es negribu būt te, ka negribu būt kopā ar tevi, bet es gribu... citādi, pa Īstam. Izšķirsimies. Un tad... tad es, teiksim, sākšu piebraukāt no jauna: noīrēšu tepat no Gaiļiem istabu. Neizskatīsies labi, ja?... Ko tu domā? Es nemuļķojos, goda vārds! Es saprotu, tev grūti noticēt, ka es nemuldos, ka es pa Īstam...

Antonija skūpstā Dūdaru – vispirms uz pieres, tad uz lūpām. Skauj.

DŪDARS. Tu tici? Tici man?!

ANTONIJA. Es arī vairs negribu dot viņiem to naudu, arī tavējo ne... Atkal viņš pats neko nebūs pats izdarījis – kā viņš tāds tur tajā Amerikā izdzīvos?

DŪDARS. Varbūt viņi nemaz neaizbrauc – iepērk te kādu māju.

ANTONIJA. Atkal jau kāds cits būs to viņa vietā izdarījis, nokārtojīs.

DŪDARS. Strādātājs viņš tomēr ir – kalnus var gāzt...

ANTONIJA. Ja kāds liek. Bet kur tas kalns ir - to pats nezina.

DŪDARS. Bērns Elīnai tomēr ir.

ANTONIJA. Varbūt arī lika?

Abi smejas.

DŪDARS. Tad nedosi to naudu? Naktī jau tika sasolīts – kā paskaidrosi?

ANTONIJA. Tu paskaidrosi. Tu arī biji tas solītājs.

DŪDARS. Bet...

ANTONIJA. Nu, nu, saki, ko iesāki, nu?... Es taču vienmēr visu nokārtoju, vai ne?

DŪDARS. Nē, protams, es paskaidrošu - kas tad tur... Bet ko man teikt?

ANTONIJA. Saki, ka sieva lika, bet tu pats neko nesaproti, nezini un esi ļoti pārsteigts.

DŪDARS. *(smejas)* Beidz!!!...

ANTONIJA. Es esmu nogurusi. Ļoti, ļoti, ļoti nogurusi.

Dūdars cieši viņu skauj. Brīdi kluss.

DŪDARS. Tad mēs... mēs nešķiramies?...

ANTONIJA. Nav jau vairs iemesla... ja naudu nedodam.

DŪDARS. Tu man noticēji? Tiešām, goda vārds?!...

Nu arī Antonija skauj Dūdaru – abi kaisli skūpstās.

Viņi pat labu brīdi nemana, ka ir vērušās ārdurvis, un uz sliekšņa stāv Elīna ar Aleksi. Kad abi ir jau gandrīz uz promiešanu, Antonija beidzot redz nācējus, apsmejas.

ANTONIJA. Nāciet iekšā! Nav jau nekas slēpjams!...

Aleksis ar Elīnu ienāk, brīdi visi mulsi stāv.

DŪDARS. Tad nu apsēžamies varbūt!...

Visi četri apsēžas pie saimes galda.

DŪDARS. Nu, jaunā virtuve nemaz nav sliktāka, ne? Tā plīts jau sen bija jāpārbūvē – viss uz labu... Nu, ko tad teiksīt?

ALEKSIS. Nu, mēs esam izlīguši... (*Elīnai*) Vai ne?

ELĪNA. Jā...

DŪDARS. Kā sīcis – dikti spārdās?

ALEKSIS. Dikti! Puika būs!...

DŪDARS. Nu, ja!... Kas to būtu domājis, ka tik smuks laiks būs šodien!...

ALEKSIS. Jā, ļoti smuks. Nemaz nesalst, ļoti smuks...

DŪDARS. Jā!... Mums te tāda lieta... vajadzētu nākošā gada darbus apdomāt...

Vēl brīdi kluss, tad Antonija ceļas, ņem Elīnu aiz elkoņa – abas uz durvīm.

ANTONIJA. Netraucēsim vīriem!...

Abas prom.

ALEKSIS. Ir kas noticis?

DŪDARS. Nē. Nē un jā... Redzi, es esmu iecerējis lielus darbus līdz vasarai – trubu te ievilkt, tad otru trubu, lai prom arī tek, un podu...

ALEKSIS. Jau runājām...

DŪDARS. Tie ir lieli darbi. Un te jau arī sakopt vajadzēs – izdomāt un izdarīt...

ALEKSIS. Naudu mums nedosit?

DŪDARS. Dosim!...

ALEKSIS. Prom vēl nelaidīsīt?

DŪDARS. Laidīsim. Ej kaut šodien. Nē, rīt – šovakar saimniece grib jūs tomēr šeit redzēt.

ALEKSIS. Es jau izdomāju – varbūt tad uzreiz jaunajā gadā?

DŪDARS. Jā!... Tikai tad bez naudas. Ar naudu pēc tam, kad viss būs izdarīts un gatavs.

ALEKSIS. Nav kas paliek manā vietā? Un Kārlēns?

DŪDARS. Jā! Kārlēns ļoti grib!

ALEKSIS. Nu ja! Un zina viņš visu – izdarīs kā tikai pavēlēs!

DŪDARS. Tu tas pavēlētājs būsi.

ALEKSIS. Bet ko es zinu?!

DŪDARS. Būs jāzina. Jāizdomā pašam. Un jo labāk izdomāsi, jo ātrāk visu izdarīsi, jo ātrāk naudu nopelnīsi. Un nauda būs tieši tik, cik spēsi izstāstīt, ko jums abiem vajag. Tagad jau vēl neko nezini.

ALEKSIS. Bet kā es varu zināt?!

DŪDARS. Vari. Un zināsi. Ja gribēsi. Ja tā pa īstam vēlēšies... Tu saimnieci vienmēr esi gribējis tikai tāpēc, ka viņa tev visu priekšā pateiks, tāpēc, ka ar Elīnu tev pēkšņi jādzīvo pašam ar savu galvu.

ALEKSIS. Un... un jums abiem nebūs... neērti: pats naktī teici...

DŪDARS. Lai cilvēki runā. Drīz viņi sapratīs, ka tas ir muļķīgi... Un zini, man laikam nupat ir vienalga, ko viņi runā...

ALEKSIS. Ja es atsakos?

DŪDARS. Tu to vari?

ALEKSIS. Tas nav godīgi!...

Dūdars ceļas un dodas uz savu istabu neatbildējis. Aleksis gan paspēj viņu aizturēt.

ALEKSIS. Labi, es esmu ar mieru.

DŪDARS. Rīt būs viens brauciens – uz skolu.

ALEKSIS. Saimniece taču grib, lai Tonija te tikai vasarās brauc: mitrs...

DŪDARS. Viņa ir arī mana meita.

ALEKSIS. Pēc jaungada atpakaļ vedīs?

DŪDARS. Tagad viņa dzīvos te.

Dūdars ieliet istabā, prom.

Brīdi kluss.

Tad strauji veras ārdurvis – pa tām iekšā brāžas Pindacīša, Ieviņa, Kārlēns un Bebene.

PINDACĪŠA. Viņš nāk!!!... (*Aleksim*) Lien aiz krāsns!...

ALEKSIS. Kas notiek?!

BEBENE. Tūlīt šķīvītis nolaidīsies!!!

ALEKSIS. Liksies mierā vienreiz?!

Kārlēns rauj Aleksi prom aizkrāsne. Ieviņa ir izrakusi no Rūda saimniecības lielu, zilu auduma gabalu, tinas tajā.

KĀRLĒNS. Vecais pilnīgi nojūdzes! Tagad mēs esot to šķīvīti kaut kur noslēpuši – nopietni!!!...

ALEKSIS. Kaujas atkal? Tad nav jāslēpjas – jādod pretim!

PINDACĪŠA. Es jau sadevu – kā pīlei ūdens!

BEBENE. Es nemaz nezināju, kā tu vari!!!...

IEVIŅA. Rūdis gatavs?

Kārlēns skrien pie loga, skatās pagalmā.

KĀRLĒNS. Jā, gatavs!

ALEKSIS. Ko darīsīt?!

BEBENE. Tūlīt viņš bikses pieliks! Baidīsim!

ALEKSIS. Tas taču stulbi!

PINDACĪŠA. Man arī tā visu laiku šķīta!

IEVIŅA. Klusāk!!! Nāk jau!!!...

KĀRLĒNS. Kā Rūdis zinās, kad jāsāk?!!!...

Mirkli pēc tam, kad visi ir noslēpušies kur nu kurais, istabā nāk Pindaks ar lauzni rokā – viņš taisnā ceļā dodas kalt virtuves klona grīdu. Viņa ausis joprojām pasaitētas. Uz dobjajiem būkšķiem no istabas brāžas laukā Dūdars.

DŪDARS. Dulls esi?!!!

PINDAKS. Ir, ir, te ir!!!...

DŪDARS. Kāpēc tu viens pats to esi redzējis, neviens cits?!

PINDAKS. Kā man zināt?! Gaišs kā dienā – *blaukš*: zils zibens...

DŪDARS. Nekas te nav ieskrējis pa skursteni, beidz lauzt!!!...

Dūdaram tomēr neizdodas Pindaka enerģiju slāpēt. Kamēr abi cīkstas, viņiem nemanot Kārlēns ar Ieviņu un Bebeni katrs no savas slēptuves intensīvi vicina dažnedažādas zīmes.

PINDAKS. ... Skaidrs kā stikliņš paliku! Jau litrs iekšā, bet nekas nenotiek, nereibst pat – tas ir normāli, pasaki?! Kāpēc es viens redzēju – pajautā sev! Lai jums parādītu! Sarāvās kā kamoliņš un *blaukš* iekšā!... Tev ir jāpriecejas – tavā mājā! Svētībā kāda varbūt?! Jāsmejas – *plīts pārkurināta*! Šitāds skurstenis...

Dūdaram tā arī neizdodas atņemt Pindakam lauzni, taču tad pēkšņi – acīmredzami pēc izmisīga Kārlēna mājiena, abiem istabas logiem gandrīz vienlaicīgi krīt kas priekšā: iekšā kļūst pilnīgi tumšs. Pindaks ar Dūdaru pat no pārsteiguma iekliedzas.

PINDAKS. (čukst) Redzi, saimniek, pamodināju laikam...

Pēkšņi no vairākiem istabas kaktiem vienlaicīgi skan baises ūjināšana, tad nozib gaismas stars. Tam cauri tiek aizrauts Dūdars.

PINDAKS. Saimniek!!!...

Visās malās kaut kas pīkst un kladz, šujmašīna sāk klakstēt pati. Pindaks krīt zemē. Tad skan kāda pārļaicīga balss.

BALSS. Aizmirsti par mums, aizmirsti, mirstīgais!...

Zib atkal stars – tā mirkļa gaismā pār istabu slīd zils stāvs ar kvēlošām acīm. Pindaks kliedz.

3. aina

Turpat, tās pašas dienas vakars, Ziemassvētku vakars.

Istaba ir vēl košāk dekorēta, spožas spīd svecītes kuplā eglītē – tās zarus rotā arī Tomulīšas sietie maisiņi. Ar zelta lentēm apvītas Bētlemes kūtiņas stutes un patī sile.

Visi, izņemot Antoniju, Tomulīšu un Pindaku, sēž ap balto saimes galdu.

Acīmredzami, ka svētku maltīte jau garām: nu viesiem priekšā špicglāzītes liķierim. Te sēž arī Ābrams, Joske un Zāra. Bebene beidz dziedāt

Ziemassvētku korāli.

KĀRLĒNS. (*Ābramam*) Jūs jau šitādas nedziedat?

ĀBRAMS. Man vienmēr ir gribējies uzprasīt vienu jocīgu jautājumu – kāpēc cilvēki raud tad, kad jāpriecājas?

DŪDARS. Mēs raudam?

ĀBRAMS. Jums te ir viens liels svētais piedzimis – mēs priecātos kādas septiņas dienas vismaz. Bet es jau laikam kaut ko nesaprotu.

DŪDARS. Nu, šie ir tādi klusie svētki... mēs daudz... domājam...

BEBENE. Ir taču mums arī bez domāšanas – jautrie svētki, Jāņi!

ĀBRAMS. Vienreiz gadā, a visu pārējo... Nē, es jau neko sliktu nesaku, tikai saprast nevaru. Jo laikam slikta audzināšana (*smejas*).

IEVIŅA. Kā tad jūs svinat?

ĀBRAMS. Tas ir jāredz, grūti izstāstīt.

IEVIŅA. Gribu redzēt!

ZĀRA. (*Joskem*) Uzaicinām visus?!

JOSKE. Visus? Uz visu nedēļu?...

ZĀRA. Mums tētis šodien māju nopirka!...

Viņa skūpstā mulstošo Ābramu.

ĀBRAMS. Tādu pavisam maziņu...

IEVIŅA. To pašu? Jums pārdeva?

ĀBRAMS. Ļoti jauki cilvēki...

ZĀRA. Tik skaista, ar verandu un divām šitādām istabām!

JOSKE. Daudz, daudz mazākas tikai...

ZĀRA. Rūdi, es tā gribu, lai tu redzi! Tev arī tādu vajag – tava sieviņa tā priecāsies! Nu, kad apprecēsies!

BEBENE. Drusku par skaļu mums te iet, ne? (*Kārlim*) Nenāk?

Kārlēns pie loga, lūkojas pagalmā.

KĀRLĒNS. Nē vēl.

PINDACĪŠA. Veltas pūles – gulēs līdz rītvakaram...

DŪDARS. Ziemassvētku vakarā brīnumi notiek!

IEVIŅA. Tas ir stulbi!

PINDACĪŠA. Ieviņ!

ZĀRA. (*Ieviņai*) Tev noteikti būs jāspēlē Marija!

IEVIŅA. Marija bija precējusies.

ZĀRA. Tev ļoti piestāvētu.

BEBENE. Saimniece labāk zinās.

ĀBRAMS. Ja pie jums vēl būtu tas Pičuks ar to Auci un to bērniņu – būtu viena īsta svēto ģimīle: jauki cilvēki bija.

IEVIŅA. Bija. Izšķīrās, viņš pie polietes aizgāja: puņķi un asaras.

BEBENE. Ko tu te tagad runā?!

IEVIŅA. Kurš tad to stāstīja?! Tu pati! Vēstule Gaiļu Mārtiņam...

BEBENE. Kā es varu stāstīt to, ko nemaz stāstīt nevar, jo tas tā nav?!

Pajokoju, un viss... Viņi tur ļoti jauki dzīvo, ļoti. Un ļoti mīlot viens otru.

Tagad jau arī laikam sēž kaut kur pie eglītes...

IEVIŅA. Atkal joko?

BEBENE. (*par Elīnu un Aleksi*) Un vai tad viņi mums sliktāki?

ĀBRAMS. Vārds jau izdomāts?

ELĪNA. Paula...

ZĀRA. Un ja puisītis?

ELĪNA. Meitene būs.

ALEKSIS. To nu gan nevar zināt.

BEBENE. Labāk puika, tā ir. Meitenēm grūtāk.

ALEKSIS. Mums gan vieglāk.

ĀBRAMS. Meitenēm skaistāk!

BEBENE. Uz jums skatīties?! Tad labāk pats tādu ģīmi valkā!

DŪDARS. Neskaties!

BEBENE. Kur tad liksies?!

ĀBRAMS. (*Elīnai un Aleksim*) Jūs tomēr nekur nebraukšot?

ALEKSIS. Nē, jā, tā sanāk...

DŪDARS. Aleksim lieli plāni: visu te pārbūvēs – man pat prātā nebūtu nācis...

ĀBRAMS. (*Elīnai*) Saimniece tevi ļoti liela, ļoti.

DŪDARS. Pēc tam viņi būvēs sev mājiņu – nogriezīsim vienu zemes stūri, būs dāvana no krustvecākiem.

ALEKSIS. Kam?

ELĪNA. Paulai.

ZĀRA. (*Aleksim*) Tu nezināji?

DŪDARS. Atkal jau es plāpāju pirms laika!

ĀBRAMS. Par stiprām sievietēm!

Viņš skandina glāzīti ar Elīnu, iedzer visi.

JOSKE. (*pēkšņi*) Mēs gaidīsim jūs visus jaunajā mājā tieši pēc gada – uz raudzībām!...

ZĀRA. Kādām?

JOSKE. Mums pēc gada būs bērns.

ZĀRA. Jozef, kā tu interesanti to iedomājies?...

JOSKE. Stāstīt tagad, cik interesanti es iedomājos?...

Visi smejas, Zāra skūpstā Joski.

KĀRLĒNS. Nāk!

PINDACĪŠA. Visi?!

KĀRLĒNS. Visi! Visi trīs!

IEVIŅA. Brīnumi notiek!...

BEBENE. Tējiņas! Es viņai ļoti ticu, ļoti...

Pa ārdurvīm iekšā nāk Antonija, Pindaks un Tomulīša. Abas sievietes ir acīmredzami priecīgas un lepnas, Pindaks mulss un kluss: Pindaciša viņu mirklī rauj sev blakus uz sola – viņa ausis vēl koši sarkanas un lielas. Arī Tomulīša sēstas.

ANTONIJA. Nu, tad beidzot esam visi!... Man tiešām prieks, liels prieks. Jūs jau zināt, cik ļoti es gribēju, lai šis vakars ir tāds, kāds nu tas tagad te būs. Es ceru, ka būs, ļoti ceru. Īstenībā tas ir atkarīgs no mums pašiem – cik daudz labu domu mēs šovakar domāsim... Katru gadu mēs sakām, ka pie Ziemassvētku egles kaut ko domājam, bet... bet pati zinu, ka tas tā nekad nav ar mani pašu: man nav par ko domāt. Par sevi domāt bail. Par citiem – nepatīk un nevietā. Tāpēc mēs šovakar būsīm pavisam citi cilvēki, iekāpsim cita drēbēs, ādā, un tad mēs varbūt arī varēsīm palūkoties visapkārt citādi, nostāties tai vietā, no kurienes mēs visi esam redzami un dzirdami no malas:

varēsim palūkoties paši uz sevi – kā dzīvojam, kā... nedzīvojam, kā tērējam savu laiku...

Sievietes pie galda šņukst, arī vīri valdās. Brīdi kluss.

ĀBRAMS. Atkal tu, saimniec, visus pataisīji bēdīgus – jums taču te svētki!

ANTONIJA. Jā, tiešām! Tad nu esam beidzot tai vietā, par kuru te visu adventu mēles trītas – kas tad kurš šovakar būs? Rūdi, palīdzi!...

Rūdis dodas pie apģērbu stangas. Ieviņa jau stājas pie Antonijas rindā pirmā.

ANTONIJA. Tas, kā būs, tas būs tieši šovakar. Nākošgad jūs katrs varbūt būsit kāds cits... (*Ieviņa*) Kas tu būsi?

IEVIŅA. Eņģelis, vai ne?

ANTONIJA. Jā, pirmie būs trīs eņģeļi!

Rūdis nes trīs baltas kleitas pārsteigtajām Pindacišai, Tomulīšai un Bebenei. Istabā jautrība, aizkustinājums, rosība.

IEVIŅA. (*Pindacišai*) Mammīt, neraudi! Tu visu mūžu esi tādu gribējusi! Re, balts lakatiņš klāt!...

BEBENE. Man?!... Būs jāmācās lidot...

TOMULĪŠA. Es būšu ļoti, ļoti liels eņģelis!...

ANTONIJA. Varat iet mūsu istabā pārgērbties!

Visas trīs prom.

ANTONIJA. Austrumu gudrie gan līdz kūtiņai atnāca tikai pēc nedēļas, bet mums gudrus prātus vajag jau šovakar! Pirmais gudrais ir...

Viņa pati pienes Austrumu gudrā tēru Dūdaram, kurš to cenšas pieņemt pašsaprotami, taču gandarījumu noslēpt viņam grūti.

Otro Austrumu gudrā tēru Antonija nes Ābramam.

ĀBRAMS. Nē, nē, nē, nē, nē, nē!!!... Slikts tas pārdevējs, kas ir gudrs!...

ANTONIJA. Es esmu daudz no tevis mācījies: šodien varu atzīties...

ĀBRAMS. (*smejas*) Nemelo, ja! Mēs jau tikai paskatīties esam atnākuši – es jau saimniekam teicu, kad aicināja, mēs jau citādi nemaz nevaram: mums vecais Dievs ir labs diezgan.

ANTONIJA. Gudrie jau arī nāca tikai paskatīties: kurš tad tā uzreiz var noticēt, ka sākas jauna dzīve?!

ĀBRAMS. Tā sākas?

ANTONIJA. Es ceru... Un jūs jau arī esat tikai atnākuši pabrīnīties – iznāks vai ne: būsit vietējie gani!...

Rūdis dod ganu tērpus Zārai un Joskem.

*Visi ģērbjas kur nu kurais, liela rosība. Tomēr tad uz acumirkli tā pēkšņi
rimst – kad trešā Austrumu gudrā tērpu Antonija dod Pindakam.*

PINDAKS. Kam jāaiznes?...

ANTONIJA. Tu pats būsi tas trešais gudrais.

PINDAKS. Kāpēc?... Kāpēc es?... Es neesmu taču, es taču...

ANTONIJA. Tik dumjš jau tu nemaz neesi, kā izliecies.

PINDAKS. Kāpēc lai es izliktos?...

ANTONIJA. Tad esi dumjš tomēr?

PINDAKS. Nē, bet... Saimniec... paldies!...

*Viņš metas skaut Antoniju, taču tad apraujas un tver skūpstīt viņas roku –
Pindaks raud, ilgi nespēj atlaist Antoniju vajā.*

ANTONIJA. Ģērbies, ģērbies!...

Pindaks prom ģērbties.

Ieviņa joprojām stāv Antonijas priekšā, vairs nesmaida tik plati kā iepriekš.

ANTONIJA. Gribi būt Marija?

IEVIŅA. Vēl jau neesam precējušies, bet... jā!...

ANTONIJA. Par ko tevi Dievs būtu izvēlējies piedzemdēt viņa bērnu – to zini?

IEVIŅA. Nu... bet varbūt viņš vienkārši ieraudzīja mani, smuka, un... tā kaut
kā...

ANTONIJA. Redz viņš visas, bet izvēlējās vienu. Varbūt nākošgad, pēc
gada...

IEVIŅA. Un kas es tagad būšu?...

Rūdis sniedz divus savdabīgus tērpus Kārlēnam.

KĀRLĒNS. Vērsis un ēzelis...

IEVIŅA. Nebūsim cilvēki nemaz?!

KĀRLĒNS. Tie nav īstie dzīvnieki, jo tā kūtiņa ir īpaša – tie ir itin kā parastie
cilvēki: pagāni visādi, kas brīnās, kas grib saprast, kas tur notiek...

IEVIŅA. Tad es būšu vērsis! Tu – ēzelis!

Ieviņa ķer savu tērpu, abi prom kūtiņā ģērbties.

*Arī visi citi ir jau pārgērbušies – nu grozās pa istabu, viens otru
aplūkodami. Antonija rosību klusina, lai klātesošie pamanītu, ka pie galda
sēžam palikuši vairs tikai Elīna ar Aleksī.*

ANTONIJA. (par abiem) Lūdzu, sagaidiet – Marija un Jāzeps!...

Aleksis ar Elīnu pārsteigumā ceļas, taču brīdi neviens nekā neattop teikt.

KĀRLĒNS. Bet... bet kas tad ir silītē?!...

ANTONIJA. Nav neviena. Vēl nav, mēs visi vēl gaidām – mēs jau zinām un redzam, ka tūlīt, tūlīt būs. Mēs visi sēžam un gaidām. Ļoti, ļoti gaidām. Jo ļoti, ļoti gribam, lai... nāk kas jauns, pavisam jauns...

Antonija nosēdina Elīnu kūtiņas vidū, Rūdis pār galvu viņai uzvelk spožu, platu apmetni. Aleksim tiek līdzīgs krekls.

BEBENE. (*Antonijai*) Un tu pati?

ANTONIJA. (*smejas*) Tas taču redzams – gans es te esmu!...

Viņa pārrauj sev pār galvu maisauduma tērpu, arī Rūdis ir jau pārtapis par līdzīgu ganu.

IEVIŅA. Kur mums tagad jāstāv?

ANTONIJA. Kā šķiet?

IEVIŅA. Nezinu...

ANTONIJA. Nevienam jau dzīve priekšā nesaka, kur stāvēt...

ĀBRAMS. (*smejas*) O! Gudri!

Mazpamazām visi atrod vietas kūtiņā, kuras katrs pats iedomājas par atbilstošām un loģiskām. Kad tas beidzot noticis, rosība rimusi, visi labu brīdi stāv mulsā klusumā.

BEBENE. (*čukst*) Kas jādara?...

Brīdi kavējusies, Antonija dodas ikkatram klāt – lai noskūpstītu.

ANTONIJA. (*ikkatram*) Priecīgus Ziemassvētkus!...

Notiekošais ir acīmredzami mulsinošs, neparasts, tomēr ļoti gaidīts. Kad Antonija kā beidzamo noskūpst Elīnu, visi pārējie arī sāk krustu šķērsu skūpstīties un vēlēt priecīgus svētkus. Tas sākas svētsvinīgi, taču pie beigām skūpsti kļūst patiesi un jautri – skan smieklī. Kad pēkšņais rituāls gandrīz ir galā, Bebene uzsāk dziesmu – Klusa nakts, svēta nakts. Šeit un tagad tā skan apliecinoši un gaiši – šķiet, ikviens dzied, lai iespīlētu dziesmai sērīgajai noskaņai. Ābrams, Joske un Zāra gan nedzied – visi trīs apskāvušies, viņi izdejo vien pašiem zināmas dejas soļus. Dziesma skan vareni. Tomēr trešā panta vidū dziedāšana strauji klust.

KĀRLĒNS. (*pie loga*) Kāds nāk!!!... Gaisma pagalmā, gaisma!!!... Pičuks!

Auce! Mazais!!!...

Visi – izņemot Elīnu, pieplok pie loga, lai palūkotus pagalmā.

TOMULĪŠA. Nē, tie nav viņi!...

BEBENE. Mazais uz rokas!...

DŪDARS. Pičuks bija mazāks!...

IEVIŅA. Viņi!!!...

ZĀRA. Cik smuka Auce!

PINDAKS. Neizskatās!...

KĀRLĒNS. Viņi!... Lai pienāk tuvāk!...

Elīna ir palikusi sēžam uz sava bluķīša: acīmredzami, ka ar viņu kas notiek, kas īpašs notiek.

ELĪNA. Aleksi, Aleksi! Sākas!...

Visi mirklī griežas atpakaļ.

ALEKSIS. Sākas!!!...

VISI. Sākas!!!...

Tad tiek klauvēts. Un veras ārdurvis.

* * * * *